

TRI VAŽNE STVARI PRED DETROITSKIM ZBOROM

Vprašanje proletarca, klubov in izobraževalne akcije

Zahteve za povečanje glasila JSZ. — Kje imajo naši klubi največ prilike za uspehe?

Povečanje "Proletarca".

Na konferenci soc. klubov in društev Izobraževalne akcije dne 27. aprila t. l. v Milwaukeeju je Martin Judnič predlagal, naj se zastopniki izrečejo za povečanje Proletarca. Delegatu, ki bo reprezentiral to konferenco v Detroitu, so naročili, da deluje za povečanje lista. Eni so želeli, da naj ima v povečani obliki najmanj tri strani gradiva v angleškem jeziku, drugi, da izhaja dvakrat na teden na 6 straneh itd.

Anton Zornik iz Herminija piše, da mu ne ugaja odlaganje dopisov. Je aktiven za stranko in zvezzo, in je naravno, da pričakuje od urednika sodelovanja.

Skozi par tednov smo objavili dopise z drobnim tiskom, toda mnogim to ni ugašalo. Par naročnikov je celo izrabilo prilike ter sporočilo, da naročnine ne obnove, ker ima Proletarec sedaj predoran tisk, ki ga ne morejo čitati.

Proletarci je v tej obliki po gradivu in prostoru nad 14 strani prejšnje revije večji kot je bil do aprila lansko leto. A je vlcic temu premajhen. Gradivo moramo razpodeljevati, da se ognemo enoličnosti, in pa, da si ohranimo naročnike. Ker pa se na list vsled večanja aktivnosti klubov in Izobraževalne akcije stavijo tudi večje zahteve, je prišel v stiske za prostor.

V razpravi o povečanju lista naj imajo delegatje na zboru v Detroitu v uvidu, da bo treba delovati tudi za povečanje števila naročnikov, kajti brez dvignjenja dohodkov je povečanje Proletarca nemogoče.

V tej številki je priobčen izkaz poslanih naročnin, katemu se zelo pozna, da Jos. Sney in Anton Jankovich nista zastopana v njemu. Petdeset naročnin tedensko več kot jih dobivamo zdaj, pa bomo lahko sklepali o povečanju lista.

Bodočnost klubov J. S. Z.

Ali je možno klube JSZ. očati, in v katerih krajih? Poslednje čase beleži Zveza znamenit napredok v večanju članstva v Detroitu. In če je to mogoče v Detroitu, temu ne bi bilo mogoče, v Clevelandu, Chicagu, Milwaukeeju, Canonsburgu itd.? Kakšna je bodočnost klubov JSZ. in v tem naj koncentrirajo svoje aktivnosti? To so za članstvo Zvezne važna vprašanja, o katerih bo treba na zboru v Detroitu temeljito razpravljati in določiti smernice, da bo naše delo uspešnejše in da bo JSZ. napredovala v številu klubov in v članstvu.

Izobraževalna akcija.

V naselbinah širom Zed. držav je veliko število naprednih kulturnih organizacij, ki so brez medsebojne zvezze. Njihovo delo bi se zelo dvignilo, če se bi združila ter sodelovala med seboj kolikor bi bilo v tem ali onem slučaju, z ozirom na posamezne kraje, mogoče, ob enem bi imelo centralen urad. Tudi mnoga podpora društva so aktivna v prosvetnem delu,

bodisi s svojimi odseki, ali pa gmotno podpirajo ter sodelujejo s kulturnimi društvami. S pomočjo podpornih društev lahko zgradimo močno prosvetno zvezo, ki bo v stanju na polju ljudske vzgoje storiti mnogo več kot današnja Izobraževalna akcija s svojimi skromnimi sredstvi.

Upoštevati moramo v razpravah na zboru, da sami lepi načrti nič ne izdajo, če ni za njimi tudi močne volje, da se jih izvaja. Povečanja Proletarca ne bo brez garancije, da mu z večjo agitacijo povečamo sorazmerno tudi dohodek. Prosvetna zveza postane močna le, če pristopi vanjo čimveč delavskih kulturnih organizacij, ki se ne bodo sramovale delavske znamke in če se ji pridruži veliko več podpornih društev naprednih jednot in zvez, kot jih ima sedaj Izobraževalna akcija JSZ.

Druge važne točke sporeda.

Za odmerjeni čas treh dni ima osmi zbor JSZ. zelo obsežen spored. Poleg navedenih so enako važne tudi točke o naši agitaciji med hrvatskim in srbskim delavstvom, o delu JSZ med mladino, o agitaciji med ženstvom, o položaju med premogarji ter unijah, ki se bore med seboj za njihovo naklonjenost, potem točke sporeda o kulturnem delu itd. Ako pridejo delegatje v Detroit pripravljeni in poglobljeni v program zborna, bo njihovo delo uspešno in JSZ. se okrene v srednjem razvoju zopet navzgor.

ŽRTEV PERVERZNOSTI

Jako pogosto čitamo vesti, kako tu ali tam izgine mlado dekle, ali tudi starejše dekle, ki ga čez dan ali dva dobe umorjenega v kakem samotnem kraju. Na tej sliki je 9-letna Evelyn Lee iz Des Moines, Ia. Zločinec je ugrabil, zavlekel na samoten kraj, jo posilil in umoril. Množica je bila po najdbi njene trupla silno razjarjena in bi storilca linčala, če bi ji prišiel v roke. Več je že se stevilo spolno perverznih ljudi naglo množi. Z obsodbam po storjenih zločinah se temu zlu ne bo prišlo v okom. Kot marsikaj drugega, je tudi ta hiba ena tistih, ki jih družba v sedanji ekonomski uredbi ne bo mogla odpraviti. Niti jih ne poskuša.

Drhalska justica povečava val zločinstev

Na sliki v sredini, uklenjen, je črnec George Hughes, v mestecu Sherman, Texas. Obtožen je bil posilstvo belopoltne ženske. Bil je arretiran in poslan v zapor, kjer je dejanje priznal. Če bi se stvar razvijala normalno, bi bil nedvomno obsojen v dosmrtno ječo. Linčarska justica pa je hotela maščevanje takoj. Oblast je svojega jetnika skrila v železno blagajno, da si ga prihrani za legalno obravnavo. Drhal pa je navalila na sodno palaco, jo začigala, in nato vzela iz blagajne od dima in plinov zadušenega črnca Hughesa, ga privzelala k avtu ter ga vlačila po ulicah, ga nato obesila na drevo, zakurila pod njim velik ogenj ter ga upepelila. V mesto je bila po tem dejantu poslana milica, ki pa ni imela ničesar početi. Zločin, ki ga je izvršil omenjeni črnec, je res zločin. Toda enake zločine imajo na vesti tudi mnogi belopolti perverzni. Sodniki so napram njim nadavno zelo obzirni. Nihče izmed belopoltih pokvarjencev ni v nevarnosti pred linčanjem. Taka kazen je samo za "nigre". To je metoda, ki val zločinov povečava, ne pa omejuje.

Denar je vplivnejši nego postave

BRIANDOV NAČRT ZA STVORITEV EVROPSKE UNIJE OBJAVLJEN

Predlogi za izenačenje železniškega sistema, za medsebojno odpravo carine, uvedbo enotne valute ter enotnega sistema potnih listov

V Sheboyganu, Wis., se je vršila obravnavna proti multimilijonarju gov. Kohlerju, ker je dobil drž. pravniki dokaze, da je Kohler za svojo izvolitev potrošil več kot pa določa zakon. Če se bi Kohler držal postave, ne bi smel zapraviti v agitaciji več kot \$4,000, v resnici pa je zapravil direktno okrog \$60,000, in mnogo neposredno. Vzlič temu mu mandat ne bo odvzet.

Porota ga je namreč spoznala nekrivim in tako je ta obravnavna, ki je vzbujala zanimanje po vsej deželi končala v prilog ogostavu kot je bilo pričakovati. V Sheboyganu, kjer ima govorilnik Kohler tovarne in velik vpliv bi bilo težko dobiti porotnike, ki bi ga hoteli spoznati. Vzlič temu mu mandat ne bo odvzet.

Dolgo pričakovani memorandum francoskega ministra zunanjih zadev Aristida Brianda je bil razposlan vladam evropskih in drugih držav, ki so članice lige narodov, drugi teden v maju. Briand je prisel prvič javno s predlogom za organiziranje evropske federacije pred meseci na zboru lige narodov, in obljubil, da bo sestavil konkreten načrt.

Ideja za zedinjenje evropskih držav v federacijo ni nova. Pojavila se je že dostikrat v raznih oblikah. Francoski kralj Henri IV. jo je sugestiral leta 1603, in v njegovem predlogu ga je podpirala angleška kraljica Elizabeta. Po smrti Henrika je ideja zaspala. Leta 1688 je predlagal unijo trinajstih evropskih držav Lorainski knez Charles. Vsak v svoji dobi so propagirali evropske federacije Jean Jacques Rousseau, Immanuel Kant itd.

Gibanje za evropsko unijo pa je dobito organizirano obliko še s postankom socialističnih strank.

Briand ne predlaga federacijo evropskih držav iz kakih sentimentalnih ali socialističnih nagibov, nego iz ekonomskih. Sedanja razkopanost Evrope v mnoge male in večje države povzroča velike nepričakljive s carinami, potovanji, v mednarodnem prometu, različnih valutah itd. Nekdaj silna Evropa, ki je vladala svetu, mora gledati, kako ji gine ekonomika premoč, katera se po vojni koncentriра v Zedinjenih državah. Briandova federacija bi bila za začetek le rahla zveza, ki je v tem bodo storjeni temeljni koraki v evropsko federacijo. V teku razvoja pa se bodo morale posamezne federacije združiti v svetovno federacijo, v kateri pride socializem do svoje polne veljave.

FAŠIZEM IN TRŽAŠKI ATENTATORJI

Dne 10. feb. t. l. je na stopnišču poslopja fašističnega lista "Popol de Trieste" eksplodiral pekleni stroj. Razstrelba je ranila več oseb. Urednik je poškodbam podlegel. Pred tedni je oblast sporočila, da so storilce izsledili. Aretirali so osem mladih Slovencev, o katerih policijska obalst trdi, da so napravili atentat na urad omenjenega lista, nadalje, da so poizkušali izvesti atentat na "Svetilnik zmage", na italijansko šolo na Katarini pri Trstu, da so začigali solo na Prosek in da so storili več drugih velezdajniških činov. Casopis v Italiji je dvignilo silen krik proti "slovenskim barbarom" in zahteva, da naj se krivce čimprej postreljati v hrbot.

Ker je italijansko časopisje obdolžilo razne organizacije v Jugoslaviji zaveznika z atentatorji, je bila 28. aprila v uradu Jugoslovanske matice in v uradu Organizacije jugoslovanskih emigrantov v Ljubljani izvršena policijska preiskava. Banska uprava je nato izdala dekret, s katerim razpušča obe organizaciji in ob enem je zaplenila njuno premoženje.

V Italiji sami so fašistične oblasti postale nad Slovenci še bolj nasilne in arretirale so tudi mnogo italijanskih delavcev socialističnega mišljenja.

Napredek krojaške unije

Amalgamated Clothing Workers, v kateri so organizirani delavci, ki izdelujejo moške oblike, je v prošlih dveh letih napredovala z 15,000 članov. Njena deveta redna konvencija se je vrnila meseca maja v Toronto. A. C. W. je ena onih redkih ameriških unij, ki je bila v stanju tudi tekom vojne in po vojni ohraniti svoj progresivni značaj, in ki beleži več zmag kot katerakoli unija njenega velikosti.

Briandov načrt uključuje v nameravani federaciji samo države, ki so članice lige. Vsled te določbe sovjetska Unija avtomatično odpade.

Briand v svojem načrtu nalaže, da evropska federacija ni predlagana za kako ekonomsko vojno proti Zedinjenim državam, niti ne proti Angliji ali katerikoli drugi deželi. Predlagana je, ker jo zahtevajo ekonomski interesi Evrope.

Briandov načrt je sedaj predmet diskuzije v evropskem in tudi drugem časopisu. O njemu bodo razpravljali v zbornicah in na sejah lige narodov, sprejet pa še ne bo tako kmalu. Prejkone bo odklonjen. Vrednost takih predlogov od strani državnikov kapitalističnih vlad je v tem, da se z njimi naroči pripravlja misli v prid združevanja med deželami v dobrobit vseh, in ko dobi ideja med njimi dovolj moralne opore, bodo meje izgubile svoje carinske in druge nesmiselne ograje in s tem bodo storjeni temeljni koraki v evropsko federacijo. V teknu razvoja pa se bodo morale posamezne federacije združiti v svetovno federacijo, v kateri pride socialistični stranki.

Briand ne predlaga federacijo evropskih držav iz kakih sentimentalnih ali socialističnih nagibov, nego iz ekonomskih. Sedanja razkopanost Evrope v mnoge male in večje države povzroča velike nepričakljive s carinami, potovanji, v mednarodnem prometu, različnih valutah itd. Nekdaj silna Evropa, ki je vladala svetu, mora gledati, kako ji gine ekonomika premoč, katera se po vojni koncentriira v Zedinjenih državah. Briandova federacija bi bila za začetek le rahla zveza, ki je v tem bodo storjeni temeljni koraki v evropsko federacijo. V teknu razvoja pa se bodo morale posamezne federacije združiti v svetovno federacijo, v kateri pride socialistični stranki.

Prva od leve na desno na tej sliki je Ruth Hanna McCormick, ki je v prošli kampanji, da dobi republikansko nominacijo za kandidatinjo v zvezni senat v Illinoisu, potrošila četrtek milijona svojega denarja. Na desni je senator Chas. S. Deneen, katerega je porazila. On je potrošil okrog \$50,000. Senat, kot običajno, preiskuje, a je gotovo, da Mrs. McCormickove ne bo zadela enaka usoda kakor Smitha in Vareja.

Ljudstvo, ob katerega odvisi izvolitev ali poraz kandidata in kandidatinj v razno politične urade, ima priliko, da se ob vsakih volitvah vpraša. Komu bodo služili aspiranti v visoke zakonodajne službe, ki trošijo stotisočake v agitaciji za svojo izvolitev? Cisto lahko je odgovoriti, da ljudstvo gotovne, nego privatnim interesom.

KVOTA VELJA TUDI ZA MEHIKO

Nova postava temeljito znižala naseljevanje iz Mehike.

Zvezni kongres je sprejel postavo, s katero določa naseljevanje iz Mehike po kvotnem sistemu, kakor je v veljavi za evropske dežele. Dosedaj je prihajalo v Zedinjenje države povprečno okrog 58,000 Mehikancev vsako leto, po kvoti pa jih bo smelo priti le okrog tri tisoč letno. Tem restrikcijam so se upirali veliki farmarji v Texasu in Californiji in železniške družbe ter drugi delodajalci, ki so se doslej opirali na ceneni delovni material iz Mehike. Za omejitev naseljevanja so bile unije in razni amerikanizacijski krogi.

Železniška družba za politiko

Gifford Pinchot, ki se poteguje za republikansko governerjev nominacijo v Pensylvaniji, se je pritožil predsedniku železniške družbe Pennsylvania Lines, da ne odobrava odredbe kompanijskega vodstva, s katero je svoje bose upošilja za boj proti njemu (Pinchotu). Železniškim delavcem zabičujejo, da naj glasujejo za Browna, ki je kandidat kompanij proti Pinchotu.

Pinchotova pritožba ne bo imela uspeha, razen v kolikor je opozorila svet, da se kompanije zelo zanimajo za politiko, četudi pravijo, da so "ne-strankarske" in "nepristranske".

CALIFORNIA BO ZASTOPA NA NA PRIHODNJEM ZBORU J. S. Z.

Dve organizaciji v Californiji bosta na prihodnjem zboru zastopani s svojo delegacijo. Seznam članov zborja je na 7. strani.

Priredbe tekom osmoga zbora J. S. Z. v Detroitu

Sodeč po velikem zanimanju in številu delegatov, ki so priglašeni od socialističnih klubov ter podpornih in kulturnih organizacij Izobraževalne akcije JSZ, bo to zelo živahno zborovanje. Znamenja so tu, ki dokazujo, da je Zveza prestala povojo krizo in da stopa na plan s čezdalje večjo energijo.

Veliko reprezentacijo bodo imele tudi organizacije Izobraževalne akcije, ki bo na tem zboru nedvomno temeljito reorganizirana. Izobraževalna akcija mora postati kulturna centrala ameriških Slovencev. Njen delokrog mora zavzeti čimširše dimenzije. Njen cilj naj bo osnovna naobrazba širokih množic našega naroda s posočjo predavanj, dramatike, govorniških tečajev, petja, čitalnic in knjižnic, šolskih tečajev itd. Ako razvijemo vzgojni program v toliki meri, bo JSZ tudi v članstvu naložno napredovala.

V dnevnih konvencijach JSZ priredita detroitska kluba zelo zanimiv program s sodelovanjem domačih in gostujocih talentov.

Banket v petek zvečer v S. D. D.

Na praznik spominskega dne 30. maja zvečer bo banket v Slovenskem delavskem domu. Na sporednu bodo razen govorov tudi glasbene točke. V duetu zapojeta sestri Snyder, umetnik Tauber bo predvajal na akordino overtu "Poet and Peasant" (Poet in kmet), Mrs. Mary Ivanush iz Clevelandca nastopi v solospevu, akrobatka Miss Kraljeva pa nas seznaniti s svojo umetnostjo.

Vstopnina na banket je \$1.25 za osebo, kar je za pridobivo te vrste zelo malo. Pripravljalni odbor se je v tem slučaju oziral bolj na moralen nego na gmoten uspeh. Priporočamo občinstvu, da si preskrbi vstopnice čimprej, kajti udeležba bo velika. Vstopnice imajo v prodaji F. Česen, A. Naprudnik, A. Jurca, P. Benedict, F. Klančnik, A.

Anžiček, J. Devyak, F. Smerdu, F. Žabkar, F. Nograšek, L. Strasberger in R. Potočnik.

Koncertni program v soboto 31. maja.

V soboto 31. maja se vrši koncertna priredba s slednjim sporedom:

1. **Pozdravni govor** ..... A. Šemrov
2. **Rudeči prapor** ..... poje soc. pevski zbor "Svoboda"
3. **Dokler si moč** (recitacija) ..... Frank Kuhovski
4. **Umetni ples** ..... predvaja Miss Helen Urbas
5. **Snubači**, muzikalni komad v povečani obliki. Predvajajo pevci in igralci ..... "Svobode"
6. **Železna cesta** (kuplet) ..... Fr. Česen in Mrs. Mary Rant
7. **Cetverospesv, Mary Petrich, Rozi Kozole, Mary Rotter, Mary Klančnik.**
8. **What Price Coal**, tragedija v enem dejanju iz življenja premogarjev.

Vstopnina na to priredbo je samo 50c. Prične se ob 7:30 zvečer. Po programu bo plesna zabava.

V nedeljo 1. junija zvečer bo v gornji dvorani ples, v spodnji pa domača prijateljska zabava. Poskrbelo se bo tudi, da se udeležencem zборa razkaže zanimivosti Detroita.

Detroitskemu občinstvu toplo priporočamo, da se udeleži zborovanja in se s tem seznaniti ter uživi v delo ter cilje socialističnega gibanja. Vstop za zborovanje je prost.

V nedeljo 25. maja ob 9. zjutraj se vrši skupna seja obeh klubov v Slovenskem delavskem domu. Na dnevnem redu so poročila o pripravah za zbor, potem diskuzija o pravilih in več drugih zadev.

Klub št. 114 je že presegel število sto članov, klub št. 115 pa jih ima 38. Apeliramo nanje, da privedejo na prihodnjo sejo vsaj 12 somišljenikov za pristop v klub, da bo dosegel število 50 članov.

Tisti, ki imate v razprodaji vstopnice za banket, priselite ostale na to sejo, ker se s tem dnem zaključi prodaja. — **Publicijski odsek.**

Mi in drugi

Cleveland, O. — Socialistična slavnost dne 1. maja v auditoriju Slovenske narodne doma je dobro uspela, a ne še tako kot bimoralna, četudi so strankini krogovi izražali veliko zadovoljstvo. Selekto 1. maja ameriško delavstvo ostalo doma, kakor ostane na božič ali 4. julija, bo 1. maj tudi v tej deželi praznik. Predno se to zgodi, se mora dvigniti samozavest ameriškega delavstva. Sedaj ga je le majhen odstotek organiziranega v unijah in še manjši politično. Splošno prebjanje torej ni še na vidiku.

Med nam, kakor tudi v splošnem, imajo cerkev velik vpliv. Kapitalistični sistem rabi cerkev za utrjevanje svoje moći in za jez proti širjenju razredne zavesti med delavci. Našim ljudem cerkev prepoveduje iti na shode "boljševikov" in čitanje "boljševiških" listov; smejo pa čitati vse, kar jim sveta cerkev priporoča.

Na slavnost 1. maja v S. N. D. si videl delavce vseh narodnosti, samo Slovencev in Poljakov je bilo čisto malo. Dasi je Slovencev v tem mestu glasom cenitve do 30,000 (točno število nam bo znano, ko ga objavi census biro), se jih je prav malo odzvalo vabilo na socialistično prvomajsko slavnost.

Rojaki, mar mislite, da s svojo brezbrinljivostjo za delavsko politično gibanje sebi koristite? Res je, da se ne bi ničesar spremnilo čez noč, če bi prišli vse na shod, toda če hočemo spremembe na bolje, je treba začeti delati boljše za naše interese kakor delamo v splošnem doslej.

Le poglejte, kako so demokratični in republikanski političarji aktivni, in s kakšno pomozno reklamo vas vabijo na svoje shode, kadar rabijo vaše glasove. In vi se odzovete, za shode SVOJE stranke ste pa indiferentni! Pravijo,

da je Bog najprvo sam sebi brado ustvaril, potem še druge. To naj znači, da naj le vsak sam zase gleda. To pravilo ne velja. Še milijonarji se združijo, za svojo politiko trošijo stotisoč v milijone, katere ste jim prigarili, in če se celo oni organizirajo močnejše in močnejše, ko so si vendar že ustvarili brado" (za eksistenčno jih namreč ni treba skrbeti), zakaj naj bomo baš delavci takoj brezbrinj zase, in razen tega še posebno slovenski delavci v Clevelandu?

Slavnost 1. maja je predsedoval s. Mandelkorn ter naznajil točke sporeda. "Zarja" je zapela Internacionalo ter Zbranjenje duhov. Zatem je bil predstavljen Jos. Martinik, ki je govoril o socialistični stranki in o mednarodnem značaju prvega amaja. Mladinski zbor podprtne organizacije Workers' Circle je zapel Internacionalo in ob petju, so mladi pevci vihrali z rdečimi zastavami.

Zeli so silno odobravljeno. Razen omenjene so zapele še tri druge pesmi. Vodja tege zborov je Stanley Altschuler. Zbor socialistične mladinske lige je zapel tri pesmi, in češki pevski zbor "Vojan" pod vodstvom Korala dve. Nastopal je tudi pevski zbor "Vilhar" iz Collinwooda, ki je zapel "Dobro jutro" in še eno pesem, katere imena si nisem zapomnil. Zborovodja "Zarje" in "Vilharja" je g. J. Ivanush.

Glavni govornik je bil Norman Thomas, ki je analiziral sedanji položaj, vzroke socialističnih nadlog, fašistično-kukluxklanske gibanje, tragedijo, ki se dogodila v ohisiji državni ječi in pa nalogu socialistov, ki jo imajo v sedanjem procesu kristaliziranja v vprašanju delavske politične akcije.

Diskuzija v klubu št. 1 o sporedu VIII. zboru

Chicago, Ill. — Prihodnja seja klubu št. 1 v petek 23. maja zvečer je namenjena diskuziji o sporedu osmego rednega zboru JSZ. Radi važnosti te razprave je potrebno, da pride vsi na sejo, ker želite delegata P. Bernik in J. Owenči.

da pristopijo v naš klub. Predlagajte jih že na prihodnji seji v petek 23. maja.

Ali ste že napravili s tajnikom obračun za vstopnice, katere so vam bile poslane ali pa izročene v prodajo? Ako se ne, uredite stvar na prihodnji seji. — P. O.

Sodrogum v Clevelandu.

Seje kluba št. 27 JSZ se vrše vsake prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slovenskem narodnem domu. Sodrogum, prihajajte redno na sje, in pridobivajte mu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vojne in v borbi za naša prava.

KAMPANJA ZA RAZŠIRJENJE "PROLETARCA"

Cilj: Tri tisoč celoletnih naročnin, ki imajo dosegi agitatorji "Proletarca" v letu 1930 do 31. decembra. To je "Proletarsko" jubilejno leto. Letos bo dopolnil svoje prvo četrstoletje svojega dela na polju delavske vojne in v borbi za delavške pravice.

Vse naročnine v izkazu so polletne. To je, vsaka celoletna naročnina je izkazana za dve polletni. Dočrtajo se od izkaza do izkaza posameznih agitatorjev in skupno.

Prva vrsta številk znači naročnine, ki smo jih prejeli od agitatorjev v prejšnjih dveh tednikih, druga vrsta znači naročnine prejšnjega izkaza, in tretja pa skupno število.

	Šedaj poslanik	Prejšnji izkaz	Skupno ob izkazu
Joseph Snay, Bridgeport O.	—	215	215
Anton Jankovich, Cleveland, O.	—	131	131
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	14 1/4	91	105 1/4
Janko Zornik, Detroit, Mich.	6	37 1/4	43 1/4
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	—	37 1/4	37 1/4
J. Jankovich, L. Frank, Barberton, O.	—	30	30
Frances Zavokšek, N. Chicago, Ill.	1 1/4	27 1/4	29
Geo. Smrek, Aliquippa Pa.	2	22	24
Karl Trinastič, Cleveland, O.	11	11	22
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	4	15	19
Jacob Kotar, Bridgeport, O.	9	10	19
Henrik Pešarič, Krayn, Pa.	6	15	18
Peter Benedict, Detroit, Mich.	2	14 1/4	16 1/4
John Teran, Ely, Minn.	—	14	14
John Terel, Strabane, Pa.	4	10	14
John Sular, Gross Kans.	—	13	13
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	—	13	13
Anton Dobrovolec, Girard, O.	9	4	13
K. Erzenčík, Red Lodge, Mont.	6	6	12
Louis Uherik, Ambridge, Pa.	—	12	12
Joseph Radel st., West Allis, Wis.	—	11	11
Anton Zornik, Herminie, Pa.	2	7	9
John Krebel, Cleveland, O.	2	7	9
John H. Krzisnik, Sublet, Wyo.	—	9	9
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	8	8	8
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	8	8	8
John Robas, Piney Fork, O.	—	7	7
John Matičič, Luzerne, Pa.	6	6	6
Geo. Matesich, E. Windsor Ont., Can.	—	6	6
Jake Rupnick, Sheboygan, Wis.	2	4	6
Frank Podboy, Park Hill, Pa.	—	6	6
John Langerholc, Johnstown Pa.	—	6	6
Anton Medved Chicago, Ill.	4	2	6
Anton Zidanšek, Farrell, Pa.	—	6	6
John Oreshek, Throop, Pa.	—	6	6
Frank Barbč, Collinwood, O.	4	2	6
Joseph Jereb, Homer City, Pa.	—	5	5
Frank Boletzar, Pueblo, Colo.	2	3	5
Peter Zmerlak, Mohrland, Utah	—	3	5
Tony Zupančič, Point Marion, Pa.	—	5	5
Andy Bertl, Darragh, Pa.	—	5	5
John Turk, Chicago, Ill.	—	5	5
Rose Jereb, Rock Springs, Wyo.	—	5	5
Ignac Groznik, Bon Air, Pa.	2	3	5
Jacob Bergant, Lisbon, O.	2	3	5
P. Banich, LaSalle, Ill.	—	5	5
John Rak Jr., Chicago, Ill.	—	5	5
Lawrence Selak, Star City, W. Va.	—	5	5
Martin Krasovetz, Tire Hill, Pa.	3	2	5
Fr. Avgustin, Imperial, Pa.	—	4 1/4	4 1/4
Frank Polanc, Pierc W. Va.	—	4	4
Joseph Debelač, Crucible, Pa.	—	4	4
Frank Petava, Little Falls, N. Y.	—	4	4
F. M. Tomšič, Walsenburg, Colo.	—	4	4
Joseph Britz, Export, Pa.	—	4	4
Peter Bernik, Chicago, Ill.	—	4	4
John Chesič, Strabane, Pa.	—	4	4
John Kosin, Girard, O.	2	2	4
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	—	4	4
Frank Gregorin, Little Falls, N. Y.	—	4	4
Anton Stražšar, Windber, Pa.	—	4	4
Mary Pierce, Glencoe, O.	2	2	4
Joseph Dovjak, Detroit, Mich.	—	4	4
John Koplenik, Mt. Oliver, Pa.	—	4	4
Anton Majnik, Somerset, Colo.	4	4	4
Frank Ursit, Sygan, Pa.	3	3	3
Lorenz Kavčič MacDonald, Pa.	—	3	3
Joseph Golob, Indianapolis, Ind.	—	3	3
Fr. Martinjak, La Salle, Ill.	—	3	3
John Kobal Johnstown, Pa.	—	3	3
Joseph Lever, Cleveland, O.	—	3	3
Fr. Novak Ironton, Minn.	—	3	3
Frank Bizjak, St. Michael, Pa.	—	3	3
Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.	3	2	3
Fr. Božič, Chicago, Ill.	1	2	3
Frank Ileršič Virden, Ill.	—	2	2
Ilija Bubalo, Johnstown, Pa.	—	2	2
John Goršek, Springfield, Ill.	—	2	2
John Rayer Chicago, Ill.	—	2	2

ZAPISNIK KONFERENCE J. S. Z. ZA SEVERNI ILLINOIS IN WISCONSIN

Konferenca soc. klubov in društev Izobraževalne akcije z delokrogom v Wisconsinu in severnem Illinoisu se je vrila v nedeljo 27. aprila 1930 v Tamšetov dvorani, Milwaukee, Wis.

Martin Judmich, tajnik Konference, otvoril zborovanje ob 9.30 dopoldne. Za predsednika izvoljen John Olip, za zapisnikov Rudolf Skala.

Imena prisotnih zastopnikov: John Olip in Filip Godina za klub št. 1 JSZ, Chicago; za klub št. 37, Milwaukee, Fr. Novak, Jack Rožič in Jos. Ule; klub št. 45, Waukegan, Rudolf Skala; klub št. 180, West Allis, Jos. Radelj in Anton Demšar; klub št. 235, Sheboygan, Anton Zorman. Od društva Izobraževalne akcije: št. 1 SNPJ., F. Godina; št. 14 SNPJ., Frank Velkovrh; št 16 SNPJ., Albert Hrast, M. Tamše, J. Videgar in Frank Ermenc; št. 102 SNPJ., Mary Kovach; št. 104 SNPJ., John Rezel in Valentim Lenovi; št. 119 SNPJ., Anna Mahnič; št. 344 SNPJ., John Spindal in Anton Zorman; št. 559 SNPJ., Oscar Godina; št. 568 SNPJ., Frances Artach; št. 234 SNPJ., Joe Vidmar; št. 634 SNPJ., Joe Zupančič; št. 192 SNPJ., Mary Sular; št. 584 SNPJ., J. Kamnikar Jr.; Čitalnica S. N. D., Waukegan, Andrew Možek; Izobraževalni in dramski odsek S. N. D., Waukegan, Frances Hrovatin; Socialistični pevski zbor "Naprej", Milwaukee, Victor Petek in L. Alpern. Tajnik Konference Martin Judmich.

Zapisnik prejšnje konference, ki se je vrila 29. sept. 1929 v Waukeganu, sprejet kot član.

Dopisi. Tajnik prečita obvestilo iz urada JSZ o razpisu volitve za delegata VIII. zabora v Detroitu. Sklenjeno, da pošlje delegata tudi naša konferenca.

Poročilo tajnika. — Na prošli konferenci v Waukeganu mi je bilo naročeno, da sklicem sejo zastopnikov čitalnic in knjižnic v delokrogu naše Konference radi izmenjanja knjig med njimi. Sestali smo se in napravili pogodbo, po kateri drugi posojujejo knjige. Kolikor mi je znano, so nekatere knjige že izmenjale med seboj, ne vem pa, če se vse poslujejo te prilike.

Na zadnji konferenci je bilo tudi sklenjeno, da se v prid konferenčne blagajne nekaj zaključi na današnjem zborovanju. Priporočam, da bi dal vsak klub od vsakega svojega člena, ki ni več kot tri mesece zaostal s prispevkami, po 50c v konferenčno blagajno. Na ta način bi dobili okoli \$100.

Voliti imamo delegata za zbor JSZ. v Detroitu in mu dati navodila od strani konference.

Priporočam, da se Proletarca počesa z 8 na 12 strani tedensko, ali pa naj izhaja dvakrat na teden na 6 straneh. Za našo tu rojeno mladino bi morali pač nekaj ukreniti, da se jo pridobi v JSZ. in soc. stranko. Ako ji damo 3 ali vsaj 2 strani v Proletarcu, bo to najboljša propaganda za porast Zvezne in sog. stranke. Na nove izseljence ne moremo vedrati, ravno tako ne na starejše rojake, ker če dozdaj niso pristopili, najbrž tudi pred smrto ne bodo. Zato imamo iskati novih v energičnih moči v naši mlajši generaciji. Če list povečamo, bo seveda treba sorazmerno povisiti naročnino.

Nadalje sugestiram, da naša konferenca izreče častitko Proletarcu za njegov 25-letni rok v delavskih pravicah. Sodružni in somišljenci, nas vse dolžnost pa je, da mu v tem boju trdno stojimo ob strani in mu pomagamo moralno in materialno. Naj živi naš edini delavski socialistični list še nadaljnih 25 let.

Finančno poročilo:

Prejel od prejšnjega tajnika s.

Zupančiča 29./9. 1929 ... \$14.68

Soc. Klub št. 45., preostanek

veselice 29./9. 1929 ..... 15.05

Skupni dohodki \$29.73

Izdatki: Vozni stroški prej-

šnjega tajnika s. Zupančiča \$ 5.00

Ostane v blagajni 27. aprila

1930 ..... \$24.73

Dve delnici doma JSZ. po \$25 50.00

Skupaj denar in delnici \$74.73

Poročilo tajnika in blagajnike se vzame na znanje.

Organizator poroča, da so imeli težkoče pridobiti društva k Izobraževalni akciji. Je vedno povod eno in isto, da ljudje težko razumejo veliko nalož, ki jo vrši ta ustanova. Iskušnja nas uči, da bomo ljudi dovedli do spoznanja le potom izobrazbe. Poročilo se vzame na znanje.

Predsednik imenuje s. Hrasta, Oscar Godino in Ano Mahnič, da med odmorom pregledajo knjige tajnika-blagajnika.

Br. Možek poroča, da članstvo Čitalnice SND. v Waukeganu odobrava, da se knjige med čitalnicami zamenjavajo in jih priporočijo, da se s tem nadaljuje.

Tajnik prečita pogodbo med Čitalnico v Waukeganu, klubom št. 1 v Chicagu in čitalnico v Milwaukee.

V. Petek poroča, da niso kljuk izmenjali, pač pa je knjižničar posiljal knjige čitalnici v Waukeganu, a jih še ni dobil nazaj.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Sprejeto, da naj odbor, ki je pod-

pisal pogodbo radi izmenjanja knjig, še nadalje deluje v smislu, ki ga je priporočila konferenca v Waukeganu.

Poročila zastopnikov:

Za johnstownsko okrožje

Clanstvo slovenskih podpornih in kulturnih organizacij v Johnstownu ter okolici.

F. Godina: Klub št. 1 je zelo aktiven; obstoji dobro in v vanj pridejo tudi mladiči, kar je zelo važno za pokret. Klub ima mnogo starih aktivnih članov, ki so šli skozi vse boje in so danes že utrujeni od prenapornega dela. Olip soglaša s poročilom Godine in omenja razne grupe, ki so se organizirale pod različnimi legendo, da je zena, kot izmed imen znamenom ubiti socialistični pokret v Chicagu in drugod. Kasnejši potov in pretež se pri tem delu poslujejo, razviditev je časopisov. V uradu Proletarca je nakopano veliko delna. Urednik in upravnik sta čezmrno zaposlena.

J. Rožič od kluba št. 37 nima baš povoljnega poročila o napredku, upa pa, da se bo obrnilo na bolje.

R. Skala od kluba št. 45 poroča, da je zelo težko pridobiti nove člane v klub. Tudi v Waukeganu je reakcija, kakor po drugih naselbinah pridelka delavskemu gibanju. Socialisti so aktivni pri vseh kulturnih prireditvah.

Zastopnik kluba št. 180 J. Radelj pravi, da se ni treba ustrašiti, če ni več uspeha kakor bi ga moral imeti klub št. 180. Treba je iti naprej in povedati ljudem kaj delamo, kaj sklepamo. Ti bodo končno dobili zupanje v nas, naš razumelci v povezilih na naši vrste. Zastopnik istega kluba s. Demšar poroča, da klub je priljubljen in pridelka dobre napredke. Tisti, ki so bili na ustanovitvi najbolj navdušeni, so naši najprej pustili. Samo enkrat so plačali in potem jih ni bilo več. Vzrok je morda tudi milwaukeeški preprek, največ pa brezbriznost.

A. Zorman od kluba št. 235 poroča, da je klub takoreč životlin. Delavski razmere so pod ničem. Radi te nimajo uspeh kakor bi radi. Člani kluba so aktivni v društvinah in povod, kjer je treba pomoci za napredek.

Zast. Zupančiča se oprosti od nadaljnje seje, ker je zaposlen pri društveni pridelki kot odbornik.

F. Godina, zastopnik dr. št. 1 SNPJ., poroča, da je društvo pri Izobraževalni akciji. Naročilo je več izvodov jubilejne izdaje Proletarca.

F. Velkovrh od dr. št. 14 SNPJ. poroča, da je društvo za Izobr. akcijo in bo tudi v naprej podpiralo to ustanovo.

A. Hrast poroča za dr. št. 16 SNPJ., da je društvo na strani Izobr. akcije. Ob prilikah 25 letnice društva je bilo vso kooperacijo od tajnišča Izobr. akcije. Priporočljivo je, da se tudi druga društva ob enakih služajih obrnejo na to tajniščo. M. Tamše je uverjen, da društvo zategnejo napredje, ker se napreduje članstvo udeležuje sej. F. Ermenc poroča, da je društvo najstarejše in najmočnejše in je vselej tega napredoval, ker v njem vlaže svež napredni duh. Treba je obdržati, kar smo pridobili; upamo, da bo to društvo vedno v prvi vrsti tudi v bodočnosti.

Zastopnika dr. št. 102 SNPJ. M. Kovach poroča o uspehih društva in aktivnosti članic v delavskem gibanju.

Zastopnik dr. št. 104 V. Lenovi bi rad vedel, kaj je s predavanji, ki bi se moralna vršiti po zaključku zadnje konference. Predsednik mu pojasni, da se bo to obravnavalo pod točko raznega.

Zastopnica dr. št. 119 SNPJ. Anna Mahnič se ne strinja povsem s poročilom zastopnika kluba št. 45. Društvo podpira Izobr. akcijo in je sploh aktivno pri kulturnih pridelkah.

J. Spendel od dr. št. 344 SNPJ. poroča, da je društvo napredno, ima pa delu za napredek hude nasprotinike in to največ tiste, ki so bili nekoč člani soc. kluba. Težava je v tem, da je za kakšno koristno stvar težko dobiti napredne ljudi skupaj.

Zastopnika dr. št. 559 SNPJ. Oscar Godina nima od društva posebnih navodil. Zastopnika dr. št. 568 Frances Artach izjavila isto.

Zastopnik dr. št. 1 JPZS J. Kranjc nima navodila od društva. Naročili so 50 izdatki jubilejne izdaje Proletarca. Zast. S. Salomon želi, da bi se napredni člani bolj pogostoma udeleževali sej in bodo lahko več koristne dosegli v delavskem pokretu.

Govore še dr. Jančar, Samec, Langherholc in drugi, nakar navzoči so glasno sprejmejo podana poročila na znanje.

Zastopnik dr. št. 559 SNPJ. Oscar Godina nima od društva posebnih navodil. Zastopnika dr. št. 568 Frances Artach izjavila isto.

Zastopnik dr. št. 1 JPZS J. Kranjc nima navodila od društva. Naročili so 50 izdatki jubilejne izdaje Proletarca. Zast. S. Salomon želi, da bi se napredni člani bolj pogostoma udeleževali sej in bodo lahko več koristne dosegli v delavskem pokretu.

Fr. Puncer od dr. št. 3 JPZS poroča, da ni vse tako kakor bi moral biti, kajti ljudje so postali indiferentni in eni raje verjamajo slabu kot dobro; upa, da bo zmagała napredna ideja, ko se bo polegla napetost v naselbinah.

Zast. Čitalnice SND. v Waukeganu A. Možek poroča, da je ta kulturna ustanova najstarejša v naselbinah in da je večina rojakov ž njo. Ima načrte vse slovenske časopise in izposuje knjige vsem, ki radi beroje. Goji tudi petje. Podpira Idejo Izobr. akcije.

Zastopnika dr. št. 192 SNPJ. Mary Sular nima posebnih navodil od društva.

Zastopnika Izobr. in dramatika SND. v Waukeganu, klubom št. 1 v Chicagu in čitalnico v Milwaukee.

V. Petek poroča, da niso kljuk izmenjali, pač pa je knjižničar posiljal knjige čitalnici v Waukeganu, a jih še ni dobil nazaj.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Sprejeto, da naj odbor, ki je pod-

pisal pogodbo radi izmenjanja knjig, še nadalje deluje v smislu, ki ga je priporočila konferenca v Waukeganu.

Br. Možek poroča, da članstvo Čitalnice SND. v Waukeganu odobrava, da se knjige med čitalnicami zamenjavajo in jih pridelajo, da se s tem nadaljuje.

Tajnik prečita pogodbo med Čitalnico v Waukeganu, klubom št. 1 v Chicagu in čitalnico v Milwaukee.

V. Petek poroča, da niso kljuk izmenjali, pač pa je knjižničar posiljal knjige čitalnici v Waukeganu, a jih še ni dobil nazaj.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Sprejeto, da naj odbor, ki je pod-

pisal pogodbo radi izmenjanja knjig, še nadalje deluje v smislu, ki ga je priporočila konferenca v Waukeganu.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Sprejeto, da naj odbor, ki je pod-

pisal pogodbo radi izmenjanja knjig, še nadalje deluje v smislu, ki ga je priporočila konferenca v Waukeganu.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Sprejeto, da naj odbor, ki je pod-

pisal pogodbo radi izmenjanja knjig, še nadalje deluje v smislu, ki ga je priporočila konferenca v Waukeganu.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Waukegan, a v zmanjšujočem do sedaj še ni naročil. Tudi prostori knjižnic v Chicagu ne odgovarjajo potrebam.

Olip poroča, da je klub št. 1 posiljal knjige Wau

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.—

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobditev
v številki tekotega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.

Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Telephone: Rockwell 2864.

546

KONKURENCIA S PASIJON-
SKIMI IGRAMI

Dva brata se tožita radi dedne pravice predstavljati trpljenje Kristusovo. V čikaškem Civic Opera teatru vpristarja družba igralcev pod firmo Friburg Passion Play in English, Inc., Kristusovo zadnje dneve, kateri so opisani v 14 postajah križevega pota. Tej kompaniji načeljuje Geo. Fassnacht.

Konkurenčno družbo vodi njegov brat Adolf Fassnacht. Nikjer na svetu niso portretirali 14 postaj križevega pota baje tako lepo kakor v Friburgu. Igralci v vlogah Kristusa, Judeza, Petra, Janeza itd., izrabljajo sedaj ta sloves v komercialne svrhe.

Adolf Fassnacht načeljuje skupini, ki go stuje v čikaškem Civic Opera teatru. Njegov brat Geo. Fassnacht je vodja konkurenčne skupine, ki trdi, da je on edini od familije Fassnacht, ki ima po tradiciji mesta Friburg legalno in dedno pravico predstavljati pasijonske igre.

Ameriškemu sudišču sta dala nalogo, da odloči, kdo je v pravem. Ako se izreče v prilog Georgu, mu bo moral Adolf plačati sto tisoč dolarjev odškodnine.

Izgleda, da Krist ni prav nič uspel s svojim izgajanjanjem kramarjev iz templja. Po dva tisoč letih izrabljajo verni kristiani njegovo smrt v igri za profit in se se celo krvni bratje se tožarijo, kdo izmed njih ima več pravice jemati vstopnino od iger, ki prikazujejo pot Odrešenika na goro Kalvarijo.

Trojna zveza-sveta alijansa
zopet na vidiku

Piše S. Publicus.

Evropa ne more iz kaosa povzročenega v in po svetovni vojni. Mednarodne mirovne pogodbe niso rešile tekočih aktualnih problemov ne v zunanjem političnem, niti v gospodarskem pogledu. V kulturnem sploh ni bilo govora, ker je stari gospodarski red stal neizpremenjen.

Premagane osrednje države (Nemčija, Avstrija) so bile sicer momentalno strte in brez moči, toda zmagajoče so bile izčrpane, prav tako brez moči. Iz boja je prav za prav izšla kot zmagovalka — Amerika.

Težko je danes stanje v Evropi. Teži ga gospodarska kriza, poslabšuje ga metoda "gospodarskega izboljšavanja" posameznih evropskih režimov. Posamezne zveze so ostale, organizirale so svoje gospodarsko-politične interese in novi boji nastajajo med državami.

Zavezne teži skrb, kako bi plačali dolgo. Nemčija ima skrb, kako bo održana la reparacije. Spodaj pod zemljo, v nižinah, med proletariatom pa tli in vedno jasneje se opredeljujejo skupine, razredi v evropski družbi.

Danes ima Evropa naslednji obris:

Anglija z velikim streljenjem najti trgov svoji tekstilni in premogovi industriji, iskajoč zvez tudi v sovjetski Rusiji in na Balkanu;

Francija, kot vodeča zavezница v vedeni bojazni pred nemško invazijo in maščevalnostjo, prodira na Balkan, hoteč s tem osigurati svoje eksistencne možnosti in pogoje pred svojim — vzhodom;

Mala antanta (Jugoslavija, Čehoslovaška in Rumunija) kot zavezница francoske gospodarske politike proti Nemčiji in Avstriji;

Italija z malimi balkanskimi državami posmenja lokalne interese Jadrana in sedaj neznanega Sredozemskega morja.

Slednjici sovjetska Rusija, ki išče le dobrih stikov med proletarsko Evropo hoteč vzbuđiti med evropskim proletariatom interes za svoje politične metode.

Druge politične kombinacijske grupe so nezadane in ne prihajajo v poštev.

Zelo akuten postaja z leti takozvani avstrijski problem, to je priključitev Avstrije k Nemčiji. Sam 1. člen avstrijske ustave pravi, da je Avstrija — država, ki pripada

Nemški zvezi. Danes je Avstrija še ločena od Nemčije, vendar obstoji močno gibanje za priključitev. S priključitvijo pa bi nova velika Nemčija postala ogromna evropska velesila.

Jasno: Francija nasprotuje taki priključitvi. Druge države o tem — taktično molče, odnosno podajajo nejasne izjave. Videti pa je tendenco nemških sil proti priključitvi.

Nemci pa se razvijajo. Njihova industrija dosega vse svetovne trge. Kot praktični gospodarji so v tem stikih s sovjetsko vladajo in tisoče nemških inženirjev gradi v Rusiji in dokazuje nemško podjetnost. Na konzum imajo velik vpliv, osvajajo trge in mnogi nemški državniki že razmišljajo na povrnitev Nemčiji po vojni jej vzetih kolonij.

Na vidiku so v novejši dobi nove kombinacije. Zlasti odkar je zavzel mesto avstrijskega kancelarja dr. Schober.

Da, na vidiku je zopet obnova stare takozvane svete alijanse, to je tro-zvezne med Avstrijo, Nemčijo in Italijo.

Dr. Schober je oficiellno obiskal Mussolinija in takratnega nemškega kancelarja Müllerja. Bil je v Rimu in v Berlinu. Njegova pot je bila povod vsem listom priključitvenega gibanja, ki so zapisali vedno bolj se uresničujejočo trditve:

Obiskom avstrijskega kancelarja posvečamo pozornost, kajti gre za zbljazanje med Avstrijo in Italijo, gre pa tudi za zbljazanje med Italijo in Nemčijo. Kakor je zbljazanje med Italijo in Nemčijo na najboljšem potu, tako je tudi zveza med Avstrijo in Italijo prisršnejša. Na obzoru evropske politike se pojavlja kultura nove trojne zveze med Italijo, Avstrijo in Nemčijo, z namenom tvoriti protiute — Franciji.

Kancelar dr. Schober pa je govoril preko berlinskega radia vsej Evropi:

"Smaram kot eduvit znak naše narodne skupnosti, da mi je mogoče govoriti iz metropole Nemčije vsej Evropi. Obisk, ki sem ga napravil nemški vladni in namenjen samo njej, temveč vsemu nemškemu ljudstvu. V Berlinu sem se napotil skoraj neposredno po poti v Rim, kjer se mi je posrečilo obnoviti ozke sosedne stike in prijateljske odnose z Italijo. Smaram, da sem s potjo v Rim izkazal ne le same vsem Nemcem, temveč tudi delu za mednarodno sporazumevanje vedno uslogo.

Težave svetovne vojne, siromaštvo povojnih časov in tisoč raznih ran, ki so nam jih vsekala poslednja leta v gospodarskem in političnem življenju, so nas še bolj zbljazala in poglobila v nas bratska čustva, ki obstajajo med nami. Skupno smo pričeli in skupno nadaljujemo trudopolno delo za obnovo vseh vrednot na kulturnem in materialnem polju, ki so bile uničene po katastrofi svetovne vojne."

Casnikarjem domaćim in inozemskim pa je med drugim dejal tudi tole:

"Avstrijska zunanja politika se realizira po prisilni poti, ki jo narekuje usoda. Tej smeri je pripisati tudi prizadevanje sedanje avstrijske vlade, da se doseže prijateljsko razmerje tudi z Italijo. Treba je sedaj sklenebiti razsodeno pogodbo. Nemčija tej rešiti ne ugovarja in je pokazala za to akcijo polno razumevanje. Tisočletni skupni doživljaji, kulturna enotnost in prepričanje o bodoči skupni bodočnosti so pri nas tako globoko ukoreninjeni, da jih ne more nihče uničiti."

Po teh izjavah je torej sklepali na možnost obnovitve stare svete alijanse. Ako pride do tega, tedaj bo Francija kmalu občutila bodočo skupno italijansko-nemško aktivnost in ekspanzijo.

Vprašanje je, ako bo s to rešitvijo položaj v evropskem koncertu držav kaj izboljšan. Izgledo zato ni, kajti vsaka ustvaritev oz. obnova trozvezje med Italijo, Avstrijo in Nemčijo, pomenja nadaljevanje revanšne politike. Italija pa bi to politiko — le preprada še bolj podnetila.

Proletariat, ki se ob teh variacijah in kombinacijah vprašuje, kakšen je resničen interes nove trozvezje, prihaja do zaključka, da je gospodarska potreba kapitalističnih magnatov v vseh treh državah primorala k temu kombiniranju in sestavljanju nemško, avstrijsko in italijansko vlado. Od kombinacije in njenih gospodarskih posledic pa proletariat ne bo imel ničesar.

Eno pa je in to Evropo drži:

Nova kombinacija med Italijo, Nemčijo in Avstrijo bo napetost v Evropi še povečala, zlasti pa komplikacija zamotan gospodarski boj med evropskimi državami.

VEČINA ZA SMITHA

Eden "bodočih narodnih voditeljev" je v prošli predsedniški kampanji očital, da ni prav, ker se Prosveta tako poteguje za Thomasom, "kajti večina našega naroda je vendar za Smitha!" To ugotovilo je dobil na potovanju po naselbinah.

Včasih je večina naroda verjela v copernice, v izganjanje hudiča, v kolomanov žegen, črne bukve in take reči. Po logiki dotednega rojaka bi morali mi verjeti isto kot večina, ali pa molčati o njenih neumnostih, sicer bi žalili njeni "prepričanje".

NEW YORK ZA ŠOLSTVO

Mesto New York ima na načrtu zgraditi v tem letu 52 osnovnih šoli, 8 višjih in 4 industrialne šole, ki bodo stale \$47,825,000.

Nihče izmed večjih krščev zakonov ni bil poslednja leta toliko razkritičan v ameriškem časopisu kaznivega "Al" Capone, vodja trusta čikaških butlegarjev, imejitelj bordelov, igralnic in podobnih prepovedanih "poklicov" v Chicagu. Al Capone si je s tem kjeftom pridobil ogromno premoženje. V Miami, Florida, ima razkošno vilo, todo policijska oblast mesta Miami smatra Caponevo pristnosti za slab reklamo in ga je valed tega 11. maja arstivala. Na sliki v sredini s slamnikom na glavi je Al Capone, ki si pred kamerami reporterje zakriva obraz. Izgleda, da so se oblastniki v sodnih in policijskih uradih zavzel dobiti čim več Caponejevih dolarjev, Capone pa se bo medtem potrudil čim bolj razširiti svoj biznis, da dobi nova sredstva za podkupnine.

Socialna lirika pred sodiščem

Sest pesnikov pred sodiščem kot uredniki in sotrudniki Antologije jugosl. socialne lirike. — Vsi opročeni vsake kazni. — Iz jetnišnice z avtotaksi takoj na postajo in v vlak.

Posebno poročilo "Proletarcu".

Od 31. marca do 3. aprila so pravdništvo en izvod v cenzuse pred okrožnim sodiščem v ro, je državni pravnik v Veliki Kikindi (v Banatu, bližu romunske in madžarske meje) zagovarjal sotrudnike almanaha jugoslovanske socialne lirike. Zadeva je romala v Beograd na državnemu sodišču, ki pa v stvari ni našla prestopkov, za katere bi morali sotrudniki zbirke in uredniki stopiti pred državno sodiščem kot obtoženci ter je radi tega določil kikindsko redno sodišče, naj ono uvede preiskavo proti 12 sotrudnikom almanaha jugoslovanske socialne lirike. Po štiridnevni razpravi so bili vsi opročeni vsake kazni. Državni tožilec pa je zahteval revizijo.

Kako je prišlo do vsega tega?

Leta 1928. je sprožil urednik zagrebške revije "Vijenac" misel, da bi se izdala antologija najmlajših srbskih, hrvatskih in slovenskih socialnih pesnikov. Za ureditev te zbirke se je zavzel zagrebški pesnik Novak Simič, ki se mu je pridružil še mladi pesnik iz Velike Kikinde Jovan Popović. Prvi je eden najbolj priznanih mladih pesnikov in pisateljev v srbsko-hrvatski literaturi ter piše malone v vse uglednejše revije v Zagrebu ter Beogradu. Zelo močan je v svojih socialnih pesmih, ki so včasi preprosto intimne, včasi pa direktni apeli in pozivi. Antologijo naj bi izdala revija "Vijenac", a ker je bil njen urednik Nevistič poklican v centralni presbiri Avala, sta urednika sklenila izdati antologijo sama.

Obrnila sta se na redakcije vseh jugos. literarnih revij za naslove vseh mladih socialnih pesnikov. Tem sta potem poslala povabilo k sodelovanju pri antologiji. Tako se je odzvalo iz cele Jugoslavije 30 pesnikov, ki so poslali svoje originalne pesmi ali pa dovolili ponatisi že izišlih pesmi. Antologija naj bi imela naslov

Knjiga drugova (Knjiga prijateljev, sodrugov, tovarisjev), kot podnaslov pa "Almanah najmlajših jugos. socialnih lirikov". Izmed Slovencev so bili povabljeni in so poslali svoje pesmi oz. dovolili ponatisi že izišlih pesmi. Tito in drugi pesniki: Tone Seliškar, Mile Klopčič, France Kožar, Ivan Grahov, Vinko Košak, Alfonz Gspan, Vladimir Premru, Fran Onič. V almanahu so ponatisnili tudi pesmi po-knjinje Srečka Kosovela. Tako je bilo v zbirki zastopan devet slovenskih pesnikov, vsak z eno ali z dvema, Klopčič in Seliškar s tremi pesmimi. Ponatisi ter so vse le po leti. Ta je bilo v zbirki objavljeno v kmetov v državi, ki je treba s takim ali takim način spremeniti politični in socialni red ter se tako osvoboditi delavcev v kmetov.

Prvi so bili aretirani Klopčič, Seliškar, Premru in Gspan 22. januarja 1930. — torej eno leto po izidu oz. zaplembi knjige. Kesneje so aretirali še ostale štiri, Kosovel pa policija ni mogla aretirati kljub žalitev kikindskoga sodišča, ker je Kosovel že par let pod zemljo.

Cim so bili prepeljani v Kikind, so ob priliki zaslišanja takoj izpovedali preiskovalne sodniku, da so vse njihove pesmi, ki so tiskane v zbirki, izšle legalno že pred leti. Tako je bilo v zbirki objavljenih n. pr. trije pesmi Seliškarja, katerih dve (Dete in Rudnik) sta izšli v pesnikov zbirki "Trbovlje" že pred leti. Razdejitev je bila na leta 1923. — torej eno leto po izidu oz. zaplembi knjige. Kesneje so aretirali še ostale štiri, Kosovel pa policija ni mogla aretirati kljub žalitev kikindskoga sodišča, ker je par let pod zemljo.

Dne 31. marca se je pričela razprava pred velikim senatom petih sodnikov. (Naj vsaj tu zabeležimo imena sodnikov, da ostane zapisano: predsednik sodišča dr. Božidar Djurdjevič, dr. Geza Malisa, Jordan Jerotijevič, Mladen Veselinovič in Miloš Radunovič.) Razprava je trajala več let in se je nadaljevala 1. aprila popoldne, 2. aprila popoldne ter 3. aprila popoldne — zvečer 3. aprila se je zaključila.

Obtoženci so se zagovarjali in dokazali sodišču, da je obtožnica brez dokazov ter pribili predvsem:

Pesni ne gre tehtati po besedah in iztržnih verzih, morda po dojmu, ki ga napravi celotna pesem v čitatelju;

Pesem kot umetnina ni vezana na krajevne, marveč na vseh, marveč na vseh ter radi tega ni smatrati teh pesmi, da se načašajo na Jugoslavijo in leta 1930. — dasi nikakor ne maramo preklicati,

PAVEL DOROHOV:

Prevedel Ivan Vuk.

SIBIRSKI PUNT

Ruski roman iz dne državljanske vojne

(Nadaljevanje.)

"Premislil sem si, fantje, ne bom se pejal. Obdržite jerbas in si razdelite vsebino."

"Hvala, rojak, hvala!"

"Ni potrebno. Jerbas ni zaprt, samo vezan je."

Mož obstoji. Počaka, da se vlak odpeje, nato izgine naglo med tračnicami.

Na ta način je vtipotapil Ivan Kuznecov prvo propagandno literaturo na fronto.

Pozno po noči se je vrnil Murigin. Ko se je bližil hiši, je opazil, da so vrata odprta.

"Kaj se je zgodilo?"

Sum se ga je polotil. Previdno je stopil v vežo, ne da bi zaprl vrata. Slišal je sum mnogih korakov v stanovanju in glasove.

"Hišna preiskava!"

Obrne se brez suma in hoče ven, kar mu zastavi pot mož v plašču, ki stopi pred vežno vrata. Zamoklo lesketajo zvezde na ramah.

"Stoj! Kam?"

"V napačno hišo sem vstopil."

"Tako? No, pojdimo v hišo, morda se izkaže, da ste vendar prišli na pravi naslov."

Častnik se smeji.

Murigin stoji dve stopnici višje nego častnik. Njegova desnica stisneta v žepu revolver. Bliskovo mu gre skozi glavo.

"Streljati? Slišali bodo v hiši in priběžali. Lahko so tudi na ulici ljudje."

Častnik stopi na drugo stopnico.

Bil je skrajni čas. Murigin potegne hitro revolver iz žepa, zamahne kratko in s silno močjo udari častnika na sence. Častnik se zvali, sablja žvenketa čez stopnice. Vrata iz stanovanja Ivana Aleksandroviča se odpro. Glasovi so glasnejši... Z enim skokom je Murigin preko častnika, beži na drugo stran ulice, skoči preko nekega plotu v nekako dvorišče. Streljati. Krogla se zaleti v plot. Sliši se škrapanje snega pod mnogimi nogami. Beži čez dvorišče, odpre zamah vrat in stopi v drugo ulico. Težko dihajoč, a ne več beže, gre po ulici.

"Kam sedaj? H kakemu sodrugu — bila bi blaznost. Najbrže je povsod preiskava. K Nataši? Tudi pri nji je lahko preiskava. Enkrat jim je ušel, drugikrat je lahko usoden. In potem je vse zgubljeno. Ali je res vse razbito? Ali o tem — pozneje. Kaj se naj zgodi sedaj?"

Spomni se predsednika mestnega urada, ki simpatizira z boljševiki.

"Dobra misel — k Nikolaju Ivanoviču!"

Z naglimi koraki gre k stanovanju predsednika. Okna so temna, torej ni nevarnosti. Pozvani. Čez pet minut, ki so bile Muriginu kot da so cele ure, sliši od zgoraj nejedvjni glas Nikolaja Ivanoviča.

"Vraga, kdo zvoni tako pozno?"

"Nikolaj Ivanovič, jaz sem, Murigin."

Nikolaj Ivanovič stopi po stopnicah, odpre vrata in spusti molče Murigina.

"Hudo je, Nikolaj Ivanovič. Pri Lomovu je hišna preiskava. Mene ni bilo doma. Prisel sem do hiše, slišal glasove in zbežal."

"Hudirja. Stvar se začne zopet. No, da, lezite tu na divan. Jutri se pogovoriva."

Pri jutranjem času so se dogovorili, da ostane Murigin pri Nikolaju Ivanoviču, dokler ta ne izve, kaj se je zgodilo po noči.

Nikolaj Ivanovič se je vrnil zvečer pobit in mračen domov.

"Vse je zgubljeno. Lomov, Hlebnikov, Razhošč so arretirani. Iz tiskarne Sotov in še trije. Tudi med železničarji je mnogo aretacij. Za Lomova je škoda, je prenervozen — ne bo dolgo vzdržal. Vi morate proč."

"In tukaj vse pustiti na cedilu? Koliko truda je bilo porabljenega, da so se dobile vse te zvezze. In vse to naj bo zman?"

"Vsaj za kratko dobo... Mogoče za dva meseca."

"Da, lahko vam je govoriti — dva meseca! — Ne, to je nemogoče!"

"Potem pa idite k policiji. — Vi še ravno manjkate tam."

Nikolaj Ivanovič je postajal nejedvjen.

"Dokler ste na svobodi, še ni vse zgubljeno."

Murigin strese odločno z glavo.

"Ne, predvsem treba vsaj nekoga najti, ki bo prevzel vodstvo... Potem izginem za dva meseca."

"Kakor hočete. Vsekakor lahko ostanete pri meni, pod pogojem, da ne boste hodili po mestu. Pri meni je nekako precej varno."

Wm. B. PUTZ

Cicero's { LEADING LARGEST OLDEST } Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL.
Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik.

1724 S Sheridan Rd.,

No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh in naše pekarne.

(Dalje prihodnjič.)

Kulturne novice iz Slovenije

Koncert Šublja v Ljubljani. — Cankarjeva farsa "Pohujanje v dolini Šentflorijanski" — opera komponista Bravničarja. — "Iščemo basistov" — Republik Jugoslavenske matice, Orjema in Slovenske straže.

Ljubljana, tik pred 1. majem. Pred mnogimi meseci je zapustil ljubljansko opero baritonist Anton Šubelj, zagozdi pod pazduhu velik sveženj not slovenskih narodnih ter umetnih pesmi, šel iz Ljubljane do morja, sedel na parnik, se prepeljal preko oceana ter se izkral v Ameriki, poiskal slovenske naselbine, razgrnil svoj sveženj not, zapel in pel ves večer, sedel na vlak, se odpeljal in obiskal malone vse Združene države in vse slovenske naselbine. Brali smo v ameriškem časopisu, kako ga veselo pozdravlja in kako prepeva in koliko lepih ur je naredil na sim rojakom onstran luže.

Kje je? To ni ječa! Tipuje lesena vrata, trka. Zamolkel don' mu pravi, da so to težka, debela vrata. Položi uho na les in dolgo posluša. Najmanjšega šuma ni slišati. Zna, da za temi vrati morajo biti še druga. Kje je? Strašna slutnja ga pretrese. "Ali je mogoče — pri Hinkelju?" Znal je, da od tod nikdo ne pride živ. "Prokleti! Ali je res vse uničeno? Vsi aretrirani? Tudi Kiseljov? Ali kako je to mogoče? Kdo je izdajalec? Ali so bili neprevidni?" Zunaj zaškripljeva vrata.

Električna svetilka zasveti žarko na stropu. Dva moža v vojaškem plašču in s pogoni vstopita. Eden — velik, z brki in obrito brado. Kosmate obrvi senčijo črne oči. Kotički ust so zaničljivo povešeni. Drugi — debel in rejen, ozek pas mu drži trebuh. Stopita k Hlebniku. Veliki ga dolgo ogleduje. "Kako se pišete?" "Hlebnikov." "Vaše pravo ime hočem! Vi ste ravno toliko Hlebnikov, kakor jaz Trockij!" Hlebnikov molči. "Bodite ljubezni in nam povejte, kako se pišete!" "Povedel sem vam!" Veliki stopi tesno k njemu in ga udari s svojo veliko, kosmato pestjo pod brado. Glava Hlebnikova omahne nazaj in zamolko udari ob zid. Izpljune kri.

"Prokleti rabelj — neoboroženega..." Še udar. Zopet udari glava ob zid. Usta so bila polna krvi. Izpljune jo častniku v obraz. Z divjim krikom planeta na Hlebnikova. Bijeta ga, teptata z nogami.

"A — a, pes, ali boš govoril. Te bomo že naučili."

Razbesnela, poteča se, utrujena od prepanja, zapustila klet. Luč ugasne... Tišina. Noč. Kakor v zazidanem grobu.

Ivan Aleksandrovič Lomov sedi na tleh. Ko zaškriplje zapah in se zasveti na stropu žarnica — se vzdigne. Dva človeka vstopita. Velik častnik se spomni, da še ni obriral z obraza izpljunjenje krvi in potegne z rokovom plašča čez obraz in uša. Bilo mu je, kakor da je pravkar pil svetlordečo kri. Pred Lomovim obstojita, še vedno težko sopeč, še vedno znojna.

"Nu, pripovedujte nam... Poznate Murinja?"

"Poznam."

"Kako dolgo?"

"Nekako eden ali dva meseca, odkar je pri meni."

"Ali ste vedeli, da je boljševik?"

"Nisem."

"Ha — ni vedel. Mogoče tudi Hlebnikova niste poznali?"

"Hlebnikova poznam. Pri nas v obratu je v službi. Kot član uprave ga moram poznati."

(Dalje prihodnjič.)

Drugi basist, ki ga imamo in ki smo a veseli, kadar ga slišimo, je naš Beletto. No — ta pojde s prihodnjo sezono v München v operi. In kdo basistov nam potem ostane? Edini Rumpelj, ki pa nanj ne moremo mnogo upov zidati, ker ni dober pevec in igralec. Operi ne bo kazalo drugega kot inserirati v tuzemskih in inozemskih časopisih: "Iščemo basistov..."

Obetajo pa nam v operi novogodek, premijero nove slovenske opere. Redke so take premijere in zato je tem večja želja v nas, da bi vsaka takšna premijera bila res dogodek.

Kdo je komponist nove slovenske izvirne opere? Je to član opernega orkestra, Matija Bravničar, rodom Primorjan. Redke so takšne premijere in zato je tem večja želja v nas, da bi vsaka takšna premijera bila res dogodek. Kdo je komponist nove slovenske izvirne opere? Je to član opernega orkestra, Matija Bravničar, rodom Primorjan. Redke so takšne premijere in zato je tem večja želja v nas, da bi vsaka takšna premijera bila res dogodek.

Kdo bo pel? Vlogo Jacinte bo pela Stotterjeva, Krištof Kobarja baritonist Janko, zloženje tenorist Kovač. Režijo bo Giril Debevec, ki bo prvič s tem režiral v operi.

Vedejo, da je po bistro farse. Tega se močno bojimo, posebno še, kot rečeno, ker so tako redke slovenske operne krstne predstave.

Velemost London nam je ubilo slikarja-portretista Frana Šterleta. Pred tedni je odšel iz Ljubljane, se ustavil za nekaj časa na otoku Korčula, kjer je gost bil v Ljubljani Flacha, potem je šel v Pariz, od tam pa v London, da si ogleda jugoslovansko likovno razstavo, ki se vrši tam te dni. Na ulici ga je neki motociklist povozil tako nesrečno, da je ležal nekaj dni v bolnici v nezavesti, 28. aprila ob 9. zvečer pa je podlegel poškodbam.

Fran Šterlet je bil star 41 let ter rodom iz Dolenje vasi pri Cerknici. Po ljudski šoli je šel v Ljubljano na umetno-obrtno šolo, od tod pa na Dunaj na akademijo, ki jo je končal 1. 1912. Bil je spoštovan posebno kot veden portretist ter je portretiral mnoge naše može.

Predvčerajšnjim je ljubljanska policija izvršila nenadoma v prostorih Jugoslavenske matice, Organizacije jugoslovenskih emigrantov ter Slovenske Straže hišne preiskave, včeraj pa je balkanska uprava izdala odlok, s katerim se te organizacije razpuščajo, prostore so zapečatili ter premoženje po-

pisali. Vse te organizacije so strogo nacionalne, zlasti pa Jugoslavenska matica, ki je razširjena po vsej državi. Ali je s tem dekretom razpuščena samo oblastna organizacija za Slovenijo, ali pa celo celica v vsej državi razpuščena, tega iz dekreta ni razvideti. Dekret je utemeljen s tem, da so pri hišni preiskavi našli komunistični in drugi prepovedani material.

Sodi pa se, da je to posledica odkritja italijanske politike. Ta je namreč te dni sporočila javnosti, da je naša atentatorje, ki so 10. februarja položili v poslopje fašističnega dnevnika "Popolo di Trieste" bombo, ki je poslopje deloma porušila ter težko ranila urednika Nerija, ki je za poškodami umrl. Ti atentatorji so Slovenci iz Primorja ter eden s Sušaka, ki je torej jugoslovanski državljan. Vse te aretiranje — krog 10 mladičev — bo sodil izredni fašistični tribunal, ki je že dospel v Trst in bo ta teden atentatorje že

sodil in vsekakor strogo obsoled. Predsedoval bo razpravi neki general.

Sicer pa naj končam s tem pismom. Vidim, da prehajam že v novice, ki ne spadajo v naslov "Kulturne novice". X. Y. Z.

Drugi Banovčev koncert na Calumetu

Calumet, Mich. — Ko je imel slovenski openni tenorist Svetozar Banovčuk tukaj pred meseci svoj prvi koncert, so se tudi prisotni drugorodci tako nadušili zanj, da so zaželegli še en njegov koncert, in vsled tem je bil aranžiran, da po 2. juniju ob 8. zvečer v Opera House na Calumetu. To bo mednaroden koncert, na katerega je vabljena vsa publike.

Uspeh Banovčevega koncerta v Orchestra Hall

Koncert Svetozarja Banovca, ki ga je imel v nedeljo 18. maja v Orchestra Hall v Chicagu, je dobro uspel. Udeležba je bila velika. Več v prihodnjih številki.

ŽENSKO DRUŠTVO "NAŠA SLOGA" ŠT. 600 S.N.P.J.

vprzori

v soboto 31. maja v Slovenskem

delavskem domu na

MOXHAM-JOHNSTOWN, PA.

"MRAK"

Drama v treh dejanjih.
Spisal Branislav G. Nušić.

OSEBE:

Ilija Vučin, mal posestnik	Anton Dimitz
Jelica Vučin, njegova hči iz prvega zakona	Mary Koreltz
Marta Vučin, preje poročeno Stančić, njegova druga žena	Jennie Dimitz
V	

**DAJ NAM DANES NAŠ
VSAK DANJI KRUH**

 Socialna povest.
 (Ponatis iz knjige
 "Cankarjeve
 družbe".)

(Dalje.)

— Nič! Napitnina vam bo vrgla več, nego si morete misliti! Vsak gost da nekaj. Seveda morate paziti nanj, da vam ne uide. Da, da, tudi takšni so, ki bi se radi izmuznili, ne da bi sobarici plačali napitnino. Saj ne rečem: večina gostov je dostojna. Nekateri pa posebno med Slovenec boste našli takšne — bi jo najraje popihali, ne da bi plačali napitnino. Slovenec plača sploh samo zato, ker je strahopeten, ker se amramo. Da je v Slovencu tisto prijeno zaničevanje in bagateliziranje vsega kakor v Angležu, verjetno mi, da bi nikdar in nikjer ne plačal niti beliča napitnine . . .

— Kadar se gost odpravlja, morate takole po naključju stopiti v sobo ali pa čakati pred vrati . . .

— Ali že odhajate? Daleč potujete? Oprostite mojemu vprašanju: kako vam je ugajalo pri nas?

— In potem primite hitro za kovčeg in ga zanesite do vratarja. Ko prideš do vratarja, mu izročite njegove stvari, ga ljubezni poglejte, smehljajte se mu . . . No, jaz bi rad videl tisto teslo, ki bi odšlo, ne da bi vam plačalo napitnino. Gosta morale, tedaj, držati čvrsto na uzdi. Seveda morate biti nasproti gostu ljubezni in skrajno ustrežljivi. Kakšnih pritožb ne smem slišati . . . Gott behute!

Marti se je v glavi kar vrtelo.

— A propos! Včasih spijo pri nas tudi duhovniki. Duhovnik je človek kakor vi ali jaz, vendar pa se mora držati neke oblike . . . Vse v življenju je oblika! Pri duhovnikih morate biti zelo previdni. Ne smete se krohotati . . . Krilo vleči čez koleno in ga mimo grede nekaj povzdigniti takole nehote . . .

— Toda . . . to bi vendar bilo!

— Kaj bi bilo, kaj? A?

— Nekakšne vrste zapeljevanje . . .

— Pojdite, pojrite! Vprav vi boste koga zapeljali mit iherem Madonengesicht! To spada k tonu, ki vladva v vsakem elitenem hotelu . . . Le ne kramarije! Ali smo velikopotezni ali pa sploh vse opustimo!

Hotelir se je zadovoljno smejal. Bil je prepričan, da je sklenil sijajno kupčijo. Dejke je tudi njemu samemu ugajalo.

— Herr Gott, ein Bissen!

Marti je sredi tega ogromnega hotela s stotipetdesetimi sobami postal nekoliko tesno pri srcu. Odkažali so ji dvajset sob v prvem nadstropju.

Njena spalnica je bila v podzemlju poleg izb druge služinčadi, sobaric, kuharic, strojnika, kurjača.

Baš preden je hotela stopiti v svojo sobo, je trčila skupaj s strojnikom, starim znancem.

— Tine!

— Marta!

Po ponesrečeni stavki se nista bila več videla. Tine je sicer še mnogokdaj mislili na njo, a trdrovarnost, s katero je odbijala vsak njegov poskus približanja, mu je naposled vzel vsak up, da bi pri Marti kaj dosegel.

V trenutku, ko jo je zagledal, je pozabil, da ga je tolkokrat zavrnila . . .

Dolgo sta sedela v Martini izbi in si skušala povedati vse, kar ju je doletelo, odkar se nista videla.

— Bila si z menoj vedno tako osorna.

— Nikar, Tine! Osorna nikdar. Saj dobro veš, kako je bilo tedaj z menoj. Martonik je bil še takoj živ v meni, da me je vso izpolnjeval . . . In Ingo . . . Kako sem mogla misliti na kaj drugega? Ali nisi nikdar čutil, kako je vsa moja ljubezen hrepela le po zdravju otroka?

— Ah, Marta, da si vredela, kako težko mi je bilo včasih!

— Tine, vsem nam je bilo težko . . . In Bog ve, kaj še bo!

Ko je Tine odšel in je ostala sama, je vedenost prerezetavala obilico vtiškov tega dne in v zamotanem križišču najrazličnejših občutkov ni mogla oprijeti se nobene enotne, stalne misli. Možgani so se ji razdesetorili. Drobci, odlomljene misli, so se švigače po daleko mimo nje, kakor švigače v poletni noči na dalekem obzoru ozki bliksi . . .

Vedenost pogosteje se je upletalo v obsežek v duhu obnavljajočih se dogodkov, besed, smehljajev Tinetovo obliče. Kar nepričakovano je prišlo, vrglo je svoje sidro v morje dveletne blodnje, mučnega ahasverstva . . . Prišlo je in prepodilo praznino njenega srca, osredotočilo njene misli na njo samo, pregnalo večno skrb:

— Za kruh, za kruh . . .

Bila je utrjenja.

Nepretrgano popotovanje jo je izmučilo.

Zaželeta si je vsaj za nekaj časa varnega pristanišča.

In Tine?

Ali je še, kakor je bilo v tisti davnji dobi, ko sta skupaj prisluškovala brnenju strojev, tih popevki transmisij? Od tistih dob sta minili dve nepopisno dolgi leti.

Postaljo je sram, da je začela premišljati o fantu, ki je bil v njenih očeh še tako mlad in deviški.

Ali ni njena misel grda in umazana? Ali ni mogoče smešna? Ali ni goska, kakor je toliko drugih, ki jih fant morebiti le po naključju lepo pogleda, pa že pripovedujejo o porokah, o ženinah v avtomobilih . . . Komu bo ona pripovedovala? Res je, nikomur! A v tem je boljša od tiste, ki razbobi-

na vsem in vsakomur svoje upe? Ali ne v tem, da celo sebi sami laže?

Utrjenja se je premetavala po postelji . . . Misila je na tisto dobo, ko sta s Stano delili skromno podstrešje . . .

Ali ni že tedaj včasih s sladkostjo v duši pomislila nanj? Ali ni v tistih najžalostnejših časih svojega življenja uzrla često pred seboj njegovo obliče?

Ali je bilo res . . . Ni li zdaj v tem trenutku ustvarila kopico lažnih spominov? Ali ne računa le s poroko, z vsakdanjem kruhom in se z lažjo opravičuje sama sebe pred seboj?

V te misli se je neprenehomā, kakor ogromna pošast v nekliko meglenih obrisih, kradel okrogel in rdečeličen šefov obraz, dvoje drobnih, mačjih, vedno pomizičavajočih očk . . .

Njegova nasveti so prepletali misli o Tinetu, kakor sekaj disonančno v belino snežnih poljan jako lačnih, črnih vran . . .

Naposlедji je megla legla na oči.

Tine ji je zaželel dobro jutro.

— Kako si spala?

— Ne baš dobro . . .

S težkim korakom je stopila v prvo nadstropje.

Sobe od 43. do vključno 63. številke so vaše. Pet osob z dvema posteljama. Posteljina je v tej omari. Preštejte prosim: stošedeset spodnjih rjuh, prav toliko zgornjih . . . brisače . . .

Tovarišica ji je mehanično naštevala.

— Umazano perilo prevzema Rudi tamle v tisti sobi . . . Vselej zahtevajte potrdilo, seveda! Dvakratni klic kliče sobarico, enkratni velja Rudiju. Številka sobe, ki kliče, se pokaže vselej v zlatem okvirčku. Ključi so pri vratarju . . . Paternoster . . . tamle, vidite . . . vam prinese vse, karkoli naročite pri vratarju, v prvo nadstropje! Vsaka soba ima svoje stranišče, po dve in dve skupno kopalnico . . . Za vročo vodo skrbijo spodaj . . . Milo, papir naročite pri Rudiju . . .

Pouk je trajal dve uri. Marta si je pisala v beležnico razna naročila.

Napitnino zadrži vsaka zase. Je najbolj pametno! Dve sva! Vsaka po dvanaštirje. Včasih je potrebna rezerva. Tedaj pokličite vselej Meto, da vas bo nadomestovala, dokler se ne osvobodite.

— Osvobodim?

Tovarišica se je Marti nasmehnila.

— Včasih so gostje zelo sitni. Zahtevajo, da ste jim na uslugo v kopalnici . . . V tem času vas mora Meta nadomestovati.

— Oddane so vse sobe. Danes se bodo izpraznile številke: 46., 53., 55., 60. in 61. V sobi štev. 59 je poslanec dr. Govedo. Gospod doktor je zelo surov in gorje sobarico, ki se mu zameri. Tukaj imate seznam drugih gostov. Sobe štev. 47 ne smete buditi do ene popoldne.

Prvi dan je pomagala Marta rezerva, mala Meta.

Marta se je kmalu privadila novemu delu, ki se ji ni zdelo Bog ve kako naporno.

Prvi dan je imela dnevno službo. Prihodnji teden bosta s tovirišico zamenjali. Zvezcer je preštela napitnino.

V tovarni je moralna dva tedna trdo delati, da je toliko zasluzila.

Naenkrat se je spomnila, kar na lepem, hotelijskega pouka:

— Gostom morate biti skrajno ustrežljivi in uslužni!

Ko se je zvezcer pomenovala s Tinetom in mu povedala, kaj je šef vse naročeval, se je brido nasmehnil:

— Res je, Marta, marsikatera se je poročila. Da pa ti nadomeščaš sobarico Evgenijo, rusko emigrantko, ki je skočila v vodo, tegata ni povedala. Evgenija je bila čudovito krasna ženska. Nihče ne ve, zakaj je skočila v vodo. Pravijo, da jo je neki oficir z bičem pretepel, da je strašno jokala . . . Baje je tam v Rusiji bila grofica, kali . . .

Marta se je zamisila.

Mnoge so se res poročile, ker so imele mnogo denarja, Marta, ker so zelo mnogo zasluzile. Pravijo, da so pri nas odpravili prostitucijo. Vse je samo pesek v oči nepočutenim in pobožnim devicam . . . Še nevarnejša je danes, nego je bila prej . . . Marsikaj boš videila, če boš dlje tukaj.

Marta je res kmalu videla in mnogo več, nego je pričakovala.

Drugi teden je zvezcer prišel nov gost, mlad, črn, visok Bosanc.

Zvezcer, ko se je stemnilo, je prišla z njim mlada gospa z zastritim obličjem.

Marti se je zazdela znana. Nekje jo je že moralna videti.

Samo kje?

Ko jo je gospa opazila, se je vidno zdrznila.

Marti ni nič ušlo. Sklenila je pogledati gospo v obraz. Čudno tesno ji je bilo pri srcu. Odpriala je sobo in naglo privzgnila pokrovček ključavnice na notranja strani vrat. Ključ je položila na mizo. Prižgal je največji lestenec, se prikoniha gostom ter odšla.

Mlada gospa se je dobesedno sesedala na posteljo.

— Kaj ti je, draga?

— Nič, nič . . .

Marta je pogledala, če je kdo ne opazuje in ugasnila vse luči na hodniku. Sklonila se je k ključavnici luknji in pogledala v sobo.

Dama si je vrgla pajčolan čez glavo . . .

(Dalje prihodnjič.)

Slika razmer in njeni mojstri

Hermenie, Pa. — Ko sem se nedavno mudil na opravkih v Pittsburghu, sem čakal v eni stranski ulici na sina, ki je odšel na lunč. Moja pozornost je vzbudil človek srednje starosti, ki se je približeval ozadju iste restavracije, kjer je stal sod za odpadke. Ozrl se je naglo okrog, če ga kdo opazuje. Stal sem tako, da me ni videl. Poibrskal je po sodu, izbral nekaj odrezkov zavrženega kruha, jih utaknil v žep ter odšel. Višel se mu je, da je zelo gladen. Njegova zunanjost ga je izkazovala, da je že dolgo brez posla.

Latrobe, Pa. — Dne 5. maja je bila naša družina na majski slavnosti klubu št. 5, ki se je vršila v Slovenskem izobraževalnem domu na Franklin-Cinemaughu. Reči moram, da nam je program ugajal in da smo se imenito zabavali. Med zavednimi delavci se počutiš tako domačega. Nič prisiljenosti in hinavščine ni v taki družbi.

Poročila o naših aktivnostih postajajo bolj in bolj optimistična. Letošnje volilne kampanje se socialisti v nekaterih krajih udeleže ne samo formalno, nego z odločnostjo in v vero v zmago. V Berks County, v kateri je mesto Reading, računajo, da izvolijo par socialističnih poslavcev v državnodokonodajo. Če so lahko zmagali v mestu, če so si z dobrotajo in organizacijo priborili nekaj okrajnih uradov, čemu ne bi mogli zmagati tudi socialistični kandidati za poslance? Ne bo dolgo, ko pridejo v ameriške zakonodajne zvezne parlamente, da se bo v naprednem duhu. Spoznala sem se tudi s sodrugom Pečaričem iz Krayna, ki mnogo dopisuje v Proletarca in Prospekt.

Povsem me tudi, da sem se ob tej priloki osebno seznanila s soprogo dobro znanega sodruga John Langerholca, in z njunimi hčerami, ki so tudi v zvezdu v naprednem duhu. Spoznala sem se tudi s sodrugom Pečaričem iz Krayna, ki mnogo dopisuje v Proletarca in Prospekt.

Povsod društvo "Bled" je zapeljalo dve pesmi. Ena je bila "Studentek", ki mi je posebno

Naš poset priredbe v Cinemaughu

Pri izvajaju programa se je odlikovala v deklamiranju Mrs. Krasna. Priporočam ji, da dotično svojo pesem pričeli, ker je lepa in pomembna.

Dr. Van Essen iz Pittsburgha je imel kratek, toda zelo vzpoduben govor, Andrew Vidrich pa je orisal pomen take proslave in apeliral na prisotne, da pristopijo v klub. Dejal je, da bi moral imeti klub št. 5 ne samo 42, nego 500 članov, če se bi delavci in delavke v tem okrožju dovolj zavedele velikega pomena take organizacije.

K dobremu razpoloženju je pripomogla tudi Korbarjeva-Korelcova godba. Udeležba je bila velika. Prisotnih je bilo tudi mnogo članov v članic mlađinskega angleške poslužega društva Friendly City SNPJ., med njimi predsednik druž. J. Culkar.

Pozno zvezcer smo se poslovili ob prijetne družbe ter odšli proti domu, kamor smo srečno dospeli ob 2:30 zjutraj.

Mary Fradel.

Nove SPOMLADANSKE KRAVATE

KRAVATE

Osmi redni zbor J.S.Z.

SMI redni zbor J. S. Z. se vrši v petek 30. maja, soboto 31. maja in v nedeljo 1. junija 1930 v Detroitu, Michigan. Prične se ob 9. zjutraj.

Pravico do sedeža na zboru imajo delegatje krajevih klubov, in sicer klubi do 50 članov enega delegata in potem na vsakih nadaljnih 50 članov enega delegata več. Nadalje člani sekcijskih odborov, ki tvorijo eksekutivo JSZ. Tajnik JSZ. in njen nadzorni odbor. Urednik in upravnik glasila. Zastopnik Prosvetnega odseka. Nadzorni odbori sekocij. Delegatje konferenc JSZ. Poročevalci (referantje), katerim da eksekutiva nalogo izdelati poročila pred zborom, da jih podajajo delegaciji v informacijo in razpravo. Vsem tem plača JSZ. vožnje stroške in poročevalcem ter članom odborov tudi dnevnice, običajno \$5 dnevno. Ti stroški se krijejo iz konvenčnega sklada JSZ., v katerega plačujejo člani 10c mesečno.

Vsaka organizacija, ki pripada Izobraževalni akciji, ima pravico do delegata na zboru. Njihove pravice so označene v pravilih in definirane v 11. točki poslovnega reda v tej koloni. Vožnje stroške in dnevnice jim plačajo organizacije, katere jih pošljajo.

Sledič spored, dnevni in poslovni red je izdelala eksekutiva in ga predloži delegaciji, bodisi da ga sprejme kakor predložen, ali da ga sprejme z dodatki in spremembami.

KONSTITUIRANJE ZBORA.

- 1.) Otvoritev VIII. rednega zbara (glavni tajnik JSZ.).
- 2.) Volite verifikacijskega odbora za pregled pooblastil (tri člane in glavni tajnik).
- 3.) Predložitev poslovnika, dnevnega reda in sporeda.
- 4.) Volite predsednika in podpredsednika.
- 5.) Volite konvenčnega tajnika.
- 6.) Volite dve zapisnikarjev.
- 7.) Volite resolucijskega odbora (pet članov).

POROČILA IN REFERATI.

- 8.) Poročilo tajnika o delu in stanju JSZ., volilni kampanji in aktivnostih zvezde od VII. rednega zbara. Poroča tajnik Chas. Pogorelec.
- 9.) Poročila sekcijskih odborov:
  - a) za slovensko sekocijo tajnik Frank Zaitz.
  - b) o delu članov srbske sekocije tajnik George Maslach.
- 10.) Zvezno glasilo in literatura. Poročata za uredništvo Frank Zaitz, za upravnštvo Chas. Pogorelec.
- 11.) Agitacija za načnič, predvsem za Proletarca, v naseljih. Poroča Joseph Snoy.
- 12.) Akcija za dom J. S. Z. in Proletarca. Poroča tajnik stavbinskega odboka Fr. Zaitz.
- 13.) Izobraževalna akcija JSZ. in njeno delo. Poroča tajnik prosvetnega odboka Chas. Pogorelec.
- 14.) Delo čitalnic in knjižnic ter njihov pomen. Poroča Anna Mahnich.
- 15.) Kulturno delo pevskih in dramatičnih zborov. Poroča Mary Ivanush.
- 16.) Vloga slovenskih domov v kulturnem in družabnem življenu. Referat, ki ga poda zbor Joseph Skuk.
- 17.) Socialistična agitacija med mladino. Poročajo Herman Rugel, Andrew Grum ml. in Johnnie Rak ml.
- 18.) Naše ženstvo in socialistično gibanje. Poroča Angeline Tich.
- 19.) Agitacija med hrvatsko srbskim delavstvom. Poroča Peter Kotovitch.
- 20.) Čemu oprešanje socialistične agitacije med Hrvati v Ameriki, in česa potrebujemo, da se temu odpomore?
- 21.) Jugoslovansko delavstvo v Minnesota in naše gibanje. Poroča John Kobi.
- 22.) Kakana naj bo forma socialistične stranke, da postane delavška stranka, kateri bo delavstvo tudi pripadalo. Referira Anton Garden.
- 23.) Poročila o delu Konferenc JSZ. Porodajo delegatje istih.
- 24.) Unije premogarjev in naše stališče.
- 25.) Odbor za rezolucije predložen med drugim sledče resolucije: Jugoslovanske podporne organizacije in naše gibanje. — Zadružništvo. — J. S. Z. in unijski pokret. Nadalje bo poročal o vseh resolucijah ki mu jih predložijo delegatje, klub, konference in društva ter posamezni poročevalci.
- 26.) Pravili in načelna izjava J. S. Z. Poroča odbor za pravila: Chas. Pogorelec, Frank Alesh in Blaž Novak.
- 27.) Razno (nasveti, rasprava in drugo o predlogih, ki niso zapovedeni v prejšnjih točkah).
- 28.) Razpust zbara.

POSLOVNI RED.

- 1.) Po zboru izvoljeni predsednik predseduje. Zamenjuje ga podpredsednik. Ako želi predsednik poseči v razpravo k predlogom, se mora obrniti do podpredsednika za besedo, ki jo dobti po vrsti prijavljenih govornikov.

Predsednik ali podpredsednik se volita dnevno.

Kdo ne govori k dnevnemu redu, ga mora predsednik poklicati k redu, v skrajnem slučaju pa mu vzeti besedo. Ako prizadeti ni zadovoljen z odlokom predsednika, se sme obrniti na zbor za odločitev.

2.) Za besedo se je priglasiti z dviganjem roke. Govorniki dobe besedo po vrsti kakor se pravijo.

3.) Predlogi se stavijo ustreno ali pismeno.

4.) Pred glasovanjem o predlogu imajo pravico do besede vse govorniki, prijavljeni do sprejema predloga za zaključek debate.

5.) Pri enakosti glasov se odpre ponovna debata in se glasuje, dokler se ne pride do rezultata.

6.) Za sprejem predloga zadostuje navadna večina glasov.

7.) Glasovanje o predlogih je javno z dviganjem roke, razen v slučajih kjer zbor sklene drugače.

8.) Volitve odborov se vrše tajno.

9.) Poimenko glasovanje (Roll Call) se vrši, če ga zahteva najmanj ena četrtna članov zborna.

10.) Čas zborovanja določa zbor.

11.) Bratski delegatje društev, klubov in organizacij, ki prispevajo v fond Izobraževalne akcije JSZ., imajo na zboru vse delegatke pravice v razpravah in sklepjanju glede prosvetnega dela, organizacij, ustanov in zadev splošnega značaja. V političnih zadevah ki se tičejo političnega dela stranke, pa imajo posvetovalec glas.

DNEVNI RED ZA SEJE.

1. Otvoritev seje.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Citanje zapisnika prejšnje seje.
4. Citanje dopisov in brzojavov.
5. Nujne zadeve.
6. Poimenko poročila.
7. Nadaljevanje spreda.
8. Zaključek seje.

Nasveti glede sprememb v pravilih JSZ., resolucije in drugo, tikajoče se zborna, pošljite tajništvu JSZ., kar pa je za objavo, uredništvu "Proletarca". Poverilnice delegatov pošljite tajništvu JSZ. takoj po izvolitvi, da se imena uvrsti v seznam.

SEZNAM ČLA NOV VIII. ZBO RA J. S. Z.

(Od vsakega kluba se pričakuje, da bo imel na prihodnjem zboru JSZ. v Detroitu svojega delegata. Prične se v petek 30. maja, na praznik Slovenskega dne. Nadalje se v soboto v koncu v nedeljo 1. junija.

CLANI VII. REDNEGA ZBO RA J. S. Z.

Charles Pogorelec, tajnik J. S. Z. Eksekutiva: Frank Alesh, Peter Kokotovich, Geo Maslach, Filip Gordina, Fred A. Vider, F. S. Tauchard, Frank Zaitz.

Nadzorni odbor J. S. Z. Donald J. Lotrich, Blaž Novak, John Lalich.

Nadzorni odbor slovenske sekocije: Frank Margole, Angeline Tich, Mary Udovich.

Poročevalci: John Kobi, Duluth, Minn. — Anton Garden, Chicago, Ill.

— Jos. Snoy, Bridgeport, O. — Anna Mahnich, Waukegan, Ill. — Herman Rugel in Andrew Grum, Detroit, Mich. — Mary Ivanush, Cleveland, O.

— John Rak, Chicago, Ill. — Joseph Skuk, Cleveland, O.

Delegat prosvetnega odboka: An-dra Miško.

DELEGATJE KLUBOV.

St. klubu in kraj:

1. Chicago, Ill. — Peter Bernik, 2758 S. Ridgeway Ave.; Joško Owen, 2752 S. Ridgeway Ave.

2. Glencoe, O. — Mary Pire, Box 95.

3. Št. 4, La Salle, Ill. — Frank Novak, 1000 — 8th St.

4. Conemaugh, Pa. — Frank Pod-boy, Box 61, Parkhill, Pa.

5. Forest City, Pa. — Anton Zaitz, box 924.

6. Bridgeport, O. — Louis Goran, RFD 2, box 39.

7. Sygan, Pa. — Frank Pustovrh, R. F. D. No. 2, McDonald, Pa.

8. Chicago, Ill. — Mike Ladevich, 4507 Keystone St.

9. Arma, Kans. — Joseph Pillich, R. 3, Box 292, Mulberry, Kans.

10. Cleveland, O. — Joseph A. Siaskovich, 1009 E. 74th St.

11. Newburgh, O. — Peter Segulin, 10709 Prince Ave.

12. Milwaukee, Wis. — Albert Hrast, 555 S. Pierce Ave.

13. Waukegan, Ill. — Vinko Pink, 901 Lenox Ave.

14. Collinwood, O. — Louis Zgonik, 723 E. 160th St.

15. Herminie, Pa. — Anton Zornik, Box 202.

16. Piney Fork, O. — Frank Završnik, box 331.

17. Detroit, Mich. — Rudolph Potockich, 8971 Sherwood Ave. — Peter Benedict, 15326 Crudder Ave.

18. Canonsburg, Pa. — Marko Tekavec, 514 Franklin Ave.

19. Moon Run, Pa. — Henry Knez.

20. West Allis, Wis. — Anton Demshar, 822 — 85th Ave.

21. Pullman, Ill. — Chas. Pogorelec, zast. 22.

22. Barberton, O. — John Janovich, 464 N. 4th St.

23. Sheboygan, Wis. — John Suppanchick, 1129 S. 10th St.

24. Girard, O. — John Tancek, RFD 1, Avon Park.

DRUŠTVA IN KLUBI IZ-BRAŽEVALNE AKCIJE

J. S. Z.

Druž. Naprej it. 5 SNPJ, Cleveland, O. — Joseph Siskovich.

Druž. it. 126 SNPJ, Cleveland, O. — Louis Zorko.

10. Št. 102 SNPJ., Chicago, Ill. — Frances Vider.

11. Št. 81 SNPJ., Red Lodge, Mont. — Chas. Pogorelec, zastopnik.

Dramski odbor S. N. D. Waukegan, Ill. — Frances Artach.

12. Št. 1 SNPJ., Chicago, Ill. — Anton Garden.

13. Pioneer it. 559 SNPJ., Chicago, Ill. — Alice Artach in John Rak.

14. Št. 88 SNPJ., Moon Run, Pa. — Henry Knez.

15. Št. 138 SNPJ., Canonsburg, Pa. — Marko Tekavec.

16. Št. 584 SNPJ., Milwaukee, Wis. — Tony Kamnikar.

Klub "Slovenia", San Francisco, Calif. — Mary A. Spolyar.

17. Št. 535 SNPJ., Kenmore, O. — Joseph Jereb.

18. Št. 20 SNPZ., Cleveland, O. — Joseph Siskovich.

Klub it. 115, JSZ., Detroit, Mich. — Frank Cesen.

Pevski zbor "Svoboda", Detroit, Mich. — Anton Semec.

KONFERENCE J. S. Z.

Št. 1, Zapadna Penna. — John Terčelj, Box 257, Strabane.

19. Št. 2, Ohio. — Louis Zorko, 1236 E. 61st St., Cleveland.

20. Št. 5, vzhodni Ohio in W. Va. — Nace Zemberger, Box 88, Piney Fork.

21. Št. 4, Illinois in Wisconsin. — Jos. Radel st. 477—51st Ave., West Allis, Wis.

Glede vožnje iz Chicago v Detriot

Ker želi več delegatov in gostov potovati iz Chicaga v Detroit na osmici redni zbor JSZ. skupno v avtobusu, so dobili vse delegatje v tej okolici vpravljeno polo v svrhu, da odgovore, če bi jim bilo mogoče odpotovati iz Chicaga okrog 1. popoldne v četrtek 29. maja.

Ako se prijavi dovolj oseb, se bo najelo poseben avtobus, ki

nas bo odpeljal iz Chicaga z načrtom zbirališč pred uradom Proletarca, in nas prijetje.

Udeležba je bila velika. Edina

neprizetnost je bila vročina.

Igralci so svojo nalogo rešili izborni. Poglobili so se v svoje vloge in se potrudili, da zadovoljijo avdijenco. Veliko važnosti so polagali izgovorjanvi, kar je pri predstavah potrebljivo, da to pri nima svojih mej — pa se motijo.

Občinstvo je bilo zadovoljno. Mnogi so predstavili komentari v zgodovini.

Načrtovali so igralce, kar je zanimalo.

Občinstvo je bilo zadovoljno. Mnogi so predstavili komentari v zgodovini.

Načrtovali so igralce, kar je zanimalo.

Občinstvo je bilo zadovoljno. Mnogi so predstavili komentari v zgodovini.

Načrtovali so igralce, kar je zanimalo.

Občinstvo je bilo zadovoljno. Mnogi so predstavili komentari v zgodovini.

Načrtovali so igralce, kar je zanimalo.

Občinstvo je bilo zadovoljno. Mnogi so predstavili komentari v zgodovini

Proletaric

NO. 1184.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., MAY 22, 1930.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXV.

THE PROSPERITY CHORUS

It seems only yesterday that the prosperity chorus was assuring us that American capitalism had realized happiness for all. Today it is apparent to all that the system has broken down. "It won't work." It condemns millions of workers to chronic want and unemployment.

But even during the period when the chorus was so often heard it ignored hideous social ulcers. One could ride anywhere in the United States and, looking from car windows, could observe old shacks where dirt and disease and poverty afflicted working class families. There is not a city in this country of which this is not true. With these shocking reminders staring us in the face the prosperity chorus continued to chirp its happy anthem.

Now that capitalism is unable to guarantee millions work at any wages the chorus has retired from the stage. The grim contrast between working class want and capitalist riches is today as glaring as it has ever been in our history. The contrast is all the more striking when it is compared with the increased productive powers of this post-war period. Suffering in the midst of plenty. What a contradiction!

Moreover, there is little doubt that the gulf between the workers and the possessing classes has relatively widened. While our capitalist class is immensely richer the working class as a whole is relatively less better off. Within the ranks of the workers there are also large numbers whose standard of living has improved little in the past thirty years. As for the jobs, wherein does their position differ from the wandering bands of the unemployed who made up Coxey's Army nearly forty years ago?

Our industries are ripe for socialization and the Socialist program should have a favorable hearing such as it never had before.—The New Leader.

BRITISH LABOR AND INDIA

"The noisy advocates of the "strong hand" will be delighted (by Gandhi's arrest). This, according to their creed, is the way to deal with, the discontents of subject people. Is it? It has been tried again and again. But the results surely have been anything but advertisements for the method. Ireland—America—Russia. Turn where you will; the records of coercion are records of failure. The historic victories have been those of bold conciliation".

These are the words of the London Daily Herald, organ of the British Labor Party. They give ground for hope that the Party will find some honorable way out of the tragically difficult situation which it has inherited in India. To believe otherwise, to think the Labor government may go down in history as the ruthless policeman who successfully or unsuccessfully tried to suppress India's aspiration for freedom, is to believe that international Socialism will have received in the house of its friends a wound that its enemies could not possibly inflict. It would almost seem there some Satanic lord of the universe, some grim and cynical cosmic jester so to order affairs that the MacDonald who opposed the World War should be the champion of British imperialism in India, and that the party which has advocated the emancipation of the worker in India should divert the country's thought and energy and resources to maintaining by military force the hated power of the British Raj in India. Truly the only hope is a policy of bold conciliation which might more effectively have been tried some months ago but which it is never too late to begin although every day's delay makes it harder.—Norman Thomas.

PATIENCE!

Supposin' fish don't bite at first—
What are you goin' to do?
Throw down your polt, and chuck your bait—

And say your fishin's through?
You bet you ain't—you're goin' to fish
'N fish, 'n fish, an' wait,
'N use up all your bait.

Suppose success don't come at first—
What are you goin' to do?
Thrown up the sponge 'n kick yourself
N' growl and fret and stew?
You bet you ain't—you're goin' to fish,
You'll bait 'n bait ag'in,
Until success just grabs your hook,
For grit is sure to win. —Exchange.

TIMELY OBSERVATIONS

By JOHN F. KUTCH

The SNPJ Federation of Western Pennsylvania has initiated a movement to organize Slovenc youth about the hills of Penna., which of course, is of benefit to the SNPJ., our race and the workers in general. The Board of organizers is composed entirely of young members who have taken a keen interest in this work and look ahead for good results.

On Sunday June 29th the SNPJ. Federation will sponsor a large celebration in Sygan, Pa. An elaborate program is being planned by the committee in charge. Everybody is urged to attend this affair. Our youth is requested to cancel all other engagements and attend the above celebration. Comrade Frank Zaitz of Chicago will address the gathering in Slovenc and Comrade Kutch will make a short talk in English.

Will China be modernized as rapidly as Russia is doing now under her present Five Year State Plan? China is particularly interested in economic developments, aiming at the reconstruction of agriculture, industry and commerce. China today under the rule of the Kuomintang Party is getting back to the program of Sun Yat Sen, founder of the modern Chinese revolution.

China's plans are vast, calling for the development of a communicative system which includes 100,000 miles of railroad and 1,000,000 miles of macadamized roads. They are to improve canals for more efficient navigation, control rivers, extend irrigation, construct telegraph, telephone and wireless system everywhere. They are to provide themselves with adequate public utilities; water power is to be utilized, mineral resources are to be exploited. In fact China is going to give America a run for her money. Their program, which involves state socialism, compares with what Russia is doing under her Soviet rule. China lacks the unity and spiritual fervor that Russia has, nevertheless, she will develop into a real nation gradually.

"Prison horrors are inevitable under a system which manufactures criminals considerably more than twice as fast as prisons can be built to put them in" says Congresswoman Florence Kahn.

Laws are made so flexible as to put innocent men into penitentiaries for mere misdemeanors. They are placed amongst genuine criminals that overcrowd our "pens". For centuries humanity has imitated the ostrich, who hides his head into the sand and thinks he is safe because he cannot see his enemies. We, however, hide our evildoers behind prison walls, where we cannot see them, forget them and finally believe they do not exist.

If the foul dungeons of medieval times found hideous tortures powerless to kill the crime microbe, modern prisons will not achieve that result, nor will laws that manufacture crime, making felonies out of misdemeanors. If our convicts, who are not criminals, were never sent to prison, we would ample room for our genuine criminals.

THREE DAYS TO BE REMEMBERED

By JOHN F. KUTCH

For the convention of the Jugoslav Socialist Federation to be held in Detroit on May 30th, 31st and June 1st, branches No. 114 and 115 JSF. have arranged to make this the outstanding and best celebration ever held by any of our organizations in this dynamic city. All plans are perfect in every detail.

A banquet is being arranged for the first evening. At present, the selling of tickets allows us to predict a new record of attendance for that evening. Between sixty to seventy-five delegates are being expected from all parts of the country.

The list indicates that a very progressive group of men are to assemble and discuss and deal with the problems of the JSF. movement. It will be interesting for those who have time during these 3 days to become acquainted with the delegates and the activity of the convention.

Reservation for the banquet can be obtained by calling Arling-ton 2208 M or Hemlock 7496 W. Tickets sell for \$1.25. As no tickets will be sold at the door, the committee urges those wishing to attend the banquet to make reservations at once. This is the last notice for the above occasion. We must stress the main points again.

The Socialist Convention on Friday May 30th, Saturday May 31st and June 1st, at the Slovene Workers Home located at 437 S. Artillery Ave. Herman Ruge.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

What is the possibility of forming a United States of Europe patterned after the United States of America? Aristide Briand, foreign minister of France, has issued an invitation to the 26 European states members of the League of Nations. It will be an amazing achievement when it is completed. This will actually take place. Just when cannot be predicted. But it will come. A strong federal republic is needed in Europe and the working class can profit greatly from a decent republican form of government. Amid all the present entanglements it will be a difficult attempt. One that should prove both possible and practical if the various races will forget their hatred towards one another.

Club No. 1 J. S. F. will hold its regular monthly meeting this Friday at the S. N. P. J. Hall. A lively discussion is anticipated on the recommendations for our delegates to the convention in Detroit on May 30 to June 1st inclusive.

News from Detroit tell us that our comrades there have things running "spic and span" for the convention. What is more gratifying to us is the fact that new comrades are being added to the rosters of our two clubs. They ought to have less difficulty in securing new subscriber for Proletaric because of these activities.

Over one thousand people, a goodly portion of whom were Slovencs, listened to Svetozar Banovic at Orchestra Hall last Sunday. It was the largest musical recital Banovic has had in all his tours. The audience applauded well and gave praise to the fine tones produced by the solo vocalist. People of other nationalities too, spoke highly of Banovic's voice. It was a splendid concert. Jasna B. Bjankini accompanied Banovic. She also rendered three numbers beautifully.

A new Ford car will be given away at the Annual Prize picnic of Pioneer Lodge this year. The picnic is to be held at Bergmann's Grove in North Riverside on Sunday July 20. Admission tickets are selling at 50 cents. Each ticket entitles the bearer to a chance on the New Ford besides being the admission ducat. Our folks should plan to be present.

Yes, we are in a period of adjustment and reorganization. Figure it out. Wages are dropping terribly. If the commodities drop in proportion it will not be so bad. One fact is plainly evident. The unorganized worker is being backed to the wall. The union man too, will have a tough job to uphold his interests. And the present generation will be the one to pay the penalty of the exploiters. Young folks especially should settle down and give more thought to this economical situation. To organize and prepare to alter these conditions.

Chicago is still uncovering new channels and new grafts in the Sanitary District scandals. Again the grand jury has indicted more than 20 men who were connected in one way or another in the thefts. Now the democrats of Cook County are planning to bring a democratic administration into the city hall on a wet platform. The republicans have muddled up things bad enough so it's going to be the democratic turn next.

At last Friday's meeting of the Pioneer Lodge Oscar Godina reported on the conference held at Milwaukee on April 27. He represented the Pioneers because of their affiliation with the Educational Division of the J. S. F. Oscar particularly noticed the entire attitude and atmosphere of the big banquet following the conference. It was a mighty fine one we were told. "And what do you know?" spoke Oscar. "I admired Mayor Hoan of Milwaukee so much that I just had to chat with him." He was found to be very much like most of us. No body guards. No swell cars, no chauffeurs. Just like you and I. Oscar was surprised. We however are not a bit surprised because that is part of our legend.

Our Activities in Latrobe

Again I've decided to contribute a short article for the English page of Proletaric of activities in Latrobe. First I wish to express my personal opinion of this publication: It is virile and vital for it carries the message of Socialism straight to the hearts of the people, arousing them from their lethargy and preparing them for the impending change. Being the best and oldest Slovene Socialist Newspaper in existence we Jugoslavs can be proud of it.

The YPSL circle No. 1 of Latrobe still functions actively. However its membership has not been increased due to the fact that its members are busy with school work. At present they are preparing for their final examination which will take place the last three days of this month. But nevertheless they are all paying their dues regularly and feel proud of the "blue cards". We are members of the only party that serves the working class.

Lately, different Republican committees distributed cards containing phrases such as these: Pennsylvania needs Grundy; Grundy the man; Pinchot the ideal governor. Neither of these men, whose purpose is to serve big business, should receive the votes of the workers. No relief on the unemployment question or pensions for the aged can be expected from men such as these. Therefore labor must not elect them into office. Jane Fradel, Organizer for YPSL circle No. 1.

EXPEDITION OF PEACE AND SORROW

At the expense of the United States government 6,000 gold star mothers and widows will be sent to the war cemeteries of France to visit the graves of their sons and husbands. The first contingent, numbered three hundred, arrived at Cherbourg May 16th. While brooding over former battle fields, these mothers and widows may ask themselves a question, "was this war necessary?" And if they come to the right conclusion, the answer will be negative and they, too, will come forward with the demand, NO MORE WAR!

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

What to read

The national office has just received a new supply of "The Voice and Pen of Victor L. Berger", a 758 page book containing congressional speeches and editorials of the fighting Socialist congressman from Milwaukee. The price of the book is \$1.50. Send check or money order to Socialist Party of America, 2653 Washington Blvd., Chicago, Ill.

"Introductory Studies of the Capitalist System... An Outline Course for Socialist Groups" by Elinor Henderson has just been completed by the Rand School of Social Science and is being published by the Socialist Party of America. The course includes instructions for class leaders, hints on how to get a group started, a bibliography of necessary pamphlets and books and the following lessons:

1. Definitions; Sec. 1. What Capitalism Cannot Give; Lesson 2. Adequate Wages! Lesson 3. Justice; Lesson 4. Adequate Employment; Lesson 5. World Peace. Sec. 2. What Capitalism Does Not Give; Lesson 6. Higher Wages; Lesson 7. Adequate Relief; Lesson 8. Unemployment Remedies; Lesson 9. Adequate Old Age Pensions and Lesson 10. which deals with Reforms, Revolution and Socialism.

The outline is admirably suited for voluntary discussion groups, for programs at party local meetings, and as a guide for individual study. Copies can be secured from the national office or the Rand School at twenty-five cents a copy, five copies for one dollar, or twelve copies for two dollars.

California

Local San Francisco is picking up in activity. Attendance at meetings has been increasing and a splendid discussion series on unemployment and its remedies has been going on. The application blank printed in the Labor World is beginning to bring in results.

Maryland

Local Baltimore had two May Day meetings with August Claessens as speaker. In the afternoon one was held in conjunction with the Amalgamated Clothing Workers and in the evening one with the I. L. G. W. U.

May Day morning a committee of the party visited Mother Jones at the place where she is staying, conveying birthday greetings and presenting flowers.

The branches are growing and increasing in activity.

Michigan

A new branch composed of German members has been organized in Detroit. It has ten charter members and a great deal of activity has been outlined.

Pennsylvania

A conference which will be one of the sign posts on the road not only of party history but of state and national political history is called by the Pennsylvania state organization for Reading, May 31st. The official call for the conference is a rallying cry which might be read with profit by all Socialists.

Reading reports a great deal of activity, especially in getting the Socialist owned picnic park in shape for the summer and for the state conference. Membership is increasing and much more activity is planned for the present year than for any year lately.

Virginia

Richmond is having open forums after each meeting and great many lively debates have been held. The local at present is fighting an effort to put military training into the new high school. The state convention has been postponed from May the 25th to some time in July when several New York comrades have promised to attend and lecture and talk at their own expense for several days in a local membership campaign. The local labor paper has been increasing the amount of Socialist news that it has been using.

Wisconsin

The party in Wisconsin has set its face toward victory in the state campaign this fall by nominating a full ticket. It has presented a platform in concise language which poses the issues vital to workers everywhere. Its chief fight is to be against the railroad commission which has just handed the electric trust a half million dollar gift by raising the street car fare in Milwaukee.

House to house distribution of 100,000 copies of the new broadside against the raising of the fare in Milwaukee has been made.

At the state convention held last Sunday, the most enthusiastic in years, Frank B. Metcalfe, Milwaukee, was nominated for Governor; John Severin, Sheboygan Lieutenant Governor; Mrs. Percy Steuber of Mayville, State Treasurer; Emil Tesch of Wasau, Secretary of State and Glen Turner of Madison for Attorney General.

Herbert Hoover will soon have an opportunity to read Eugene Debs book, "Walls and Bars", relating to inside prison management — provided he cares to do so.

The 25th Ward Branch of the party in Milwaukee voted unanimously to purchase a de luxe edition of the book and send it to the new white house library with the branch's compliments.

The Milwaukee branch believes that Debs' book contains truth that even a president may well absorb. It will be addressed to the president personally.

Jugo-Slav Federation

The eighth regular convention of the federation will be held in Detroit, Michigan, May 30, 31 and June 1st at the Slovene Workers Hall, 437 S. Artillery Ave.

Changes in the constitution in regard to young peoples work will be made and many other important items regarding the great amount of activity now being carried on by the Jugo-Slav federation will be discussed.

Italian Federation

The Italian Federation will hold its annual convention in Detroit on July 4th. E. Clemente is now secretary.